

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний

(факультет)

Дизайну

(назва випускової кафедри)

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

на тему:

«Принципи дизайну інтер'єрів житлових утворень
для людей похилого віку»

Огрудкова Дар'я Олександрівна

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача повністю)

Київ 2025

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Архітектурний
(факультет)

Дизайну
(назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Юлія ТРЕТЯК

„____” _____ 2025 року

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

_____ «Принципи дизайну інтер'єрів житлових утворень
для людей похилого віку» _____

(назва)

Здобувач Огрудкова Дар'я Олександрівна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

Я як здобувач вищої освіти КНУБА розумію і підтримую політику закладу з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) незгоду на допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Дизайн
(спеціальність)

_____ Середовищний і промисловий дизайн
(освітня програма)

Група ____ ДнМ-24_

Керівник Третяк Юлія Вікторівна, д.арх.
професор, завідувач кафедри
(прізвище та ініціали)

_____ (вчене звання, науковий ступінь)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

_____ (вчене звання, науковий ступінь)

Ідентичність підтверджую

Київ 2025 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: архітектурний

Випускова кафедра: Дизайну

Ступінь вищої освіти: магістр

Спеціальність: 022 «Дизайн»

Освітня програма: Середовищний і промисловий дизайн

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Юлія ТРЕТЯК

„___” _____ 2025 року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗДОБУВАЧА СТУПЕНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР»**

Огрудкова Дар'я Олександрівна

(прізвище, ім'я та по батькові здобувача)

1. Тема роботи «Принципи дизайну інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку»

затверджена наказом ректора КНУБА № 1753/19/25 від «16»10 2025 року

2. Керівник роботи: Третяк Юлія Вікторівна, доктор архітектури, професор, завідувач кафедри дизайну КНУБА

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Термін подання здобувачем роботи до захисту _____

4. Зміст пояснювальної записки за розділами:

Р. 1. Аналіз передумов формування проблеми дизайну інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку

Р. 2. Аналіз досвіду та нормативно-методичних основ проєктування житлових утворень для людей похилого віку

Р. 3. Принципи та методи формування інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку

Р. 4. Проектна концепція та дизайн інтер'єрів житлового утворення для людей похилого віку

Р. 5. Розробка дизайнерського рішення елементів інтер'єру та обладнання

5. Графічний матеріал за розділами

Р. 1. Аналіз передумов та актуальності проблеми

Р. 2. Аналіз існуючих об'єктів

Р. 3. Функціонально-просторова організація, принципи та композиційні засоби при формуванні житлових утворень для людей похилого віку

Р. 4. Проектне рішення дизайну інтер'єру житлових утворень для людей похилого віку

Р. 5. Розробка елементу обладнання

6. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірів	
		дата	Підпис
Розділ 1.			
Розділ 2.			
Розділ 3.			
Розділ 4.			
Розділ 5.			

7. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	03.10.25
Розділ 2.	17.10.25
Розділ 3.	31.10.25
Розділ 4.	21.11.25
Розділ 5.	05.12.25
Остаточне оформлення роботи	
Направлення роботи на перевірку на плагіат	10-11.12.25
Попередній захист роботи на кафедрі	17.12.25
Захист роботи перед ЕК	23-24.12.2025

9. Дата видачі завдання 01.09.2025

Керівник

(підпис)

Третяк Ю.В.

(прізвище та ініціали)

Здобувач

(підпис)

Огрудкова Д.О.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ I. ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	
1.1. Соціально-демографічні та психологічні особливості людей похилого віку як користувачів житлового простору	12
1.2. Науково-теоретичні основи та сучасні вимоги до формування комфортного житлового середовища для людей похилого віку.....	15
Висновки до розділу I	20
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ДОСВІДУ ТА НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	
2.1. Вітчизняний досвід формування інтер'єрів житлових утворень для осіб похилого віку.....	22
2.2. Закордонний досвід формування житлових просторів під потреби літніх людей.....	25
2.3. Нормативна база та ергономічні вимоги до проєктування житлового середовища	30
Висновки до розділу II	36
РОЗДІЛ III. ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	
3.1. Ергономічні, функціональні та безпекові принципи організації житлового простору	39
3.2. Психологічні та художньо-композиційні принципи формування інтер'єру: колір, світло, фактура, матеріали	43
3.3. Сучасні тенденції та інноваційні підходи до дизайну житлових просторів для осіб похилого віку	54
Висновки до розділу III	57
РОЗДІЛ IV. ПРОЄКТНА КОНЦЕПЦІЯ ТА ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВОГО УТВОРЕННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	
4.1. Концепція дизайну інтер'єрів: комфорт, доступність, орієнтація.....	60
4.2. Вихідні дані для проєктування. Характеристика об'єкта проєктування.....	62
4.3. Функціонально-планувальне рішення житлового утворення	67
4.4. Художньо-естетичні рішення інтер'єрів житлових приміщень.....	74
Висновки до розділу IV	79
РОЗДІЛ V. РОЗРОБКА ДИЗАЙНЕРСЬКОГО РІШЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІНТЕР'ЄРУ ТА ОБЛАДНАННЯ	
5.1. Аналіз існуючих меблів і предметів інтер'єру, зручних для людей похилого віку	82
5.2. Ергономічні, конструктивні та функціональні характеристики запропонованих елементів	84
5.3. Колористичні та декоративні рішення обладнання інтер'єру	87

Висновок до розділу V	90
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Актуальність теми

Сучасні демографічні тенденції свідчать про суттєве старіння населення у глобальному та національному вимірах. За прогнозами Всесвітньої організації охорони здоров'я [10], до 2050 року частка людей віком понад 60 років у світі зросте до 22 % [10, 31], що формує нові виклики для сфери соціальної політики, охорони здоров'я та архітектурного середовища. Аналогічні процеси характерні й для Європейського Союзу: згідно з аналітичним звітом Eurostat «Ageing Europe» [11], чисельність громадян старших вікових груп збільшується значно швидше, ніж молодших, що потребує адаптації житлової інфраструктури.

В Україні процес старіння населення відбувається інтенсивніше, ніж у більшості європейських держав: за даними Державної служби статистики України [12], частка осіб віком 60+ уже перевищує 23 % населення. На державному рівні питання доступності та адаптації житлового середовища визначені одним із ключових напрямів розвитку у Національній стратегії безбар'єрності [13], де підкреслюється важливість формування інклюзивного простору для маломобільних груп населення, включно з людьми похилого віку.

Міжнародні документи, зокрема Мадридський міжнародний план дій з питань старіння та концепція «age-friendly environments», що активно розвивається ВООЗ [10, 31, 32], підкреслюють необхідність формування житлових просторів, які сприяють незалежності, активності та соціальній взаємодії людей старшого віку. Дослідження у сфері дизайну та архітектури підтверджують, що житлове середовище має безпосередній вплив на якість життя, психологічний комфорт і здоров'я людини (Feddersen & Lüdtke, 2018; Preiser & Ostroff, 2010) [14, 15, 36, 37]. Водночас аналіз нормативної бази України (ДБН В.2.2-40:2018; ДБН В.2.2-15:2019; ДСТУ Б В.2.2-3:2014) [1, 4] показує, що існуючі документи переважно регламентують параметри доступності й безпеки, але практично не охоплюють аспекти психологічного комфорту, сенсорної рівноваги та естетичної організації житлового середовища. Значна частина житлового фонду, збудована у XX столітті,

характеризується бар'єрністю, недостатньою ергономічністю та відсутністю адаптованих рішень для людей з віковими обмеженнями [9, 36, 41].

У такому контексті формування принципів дизайну інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку набуває особливої актуальності. Воно поєднує завдання ергономічної адаптації простору, підвищення рівня безпеки, забезпечення емоційної стабільності та підтримки соціальної активності літніх людей. Наукове обґрунтування цих принципів є необхідним етапом розвитку сучасного інклюзивного та людиноцентричного дизайну в Україні.

Постановка проблеми

Попри наявність окремих прикладів адаптації житлових інтер'єрів для літніх людей, у більшості випадків житловий фонд України не пристосований до потреб старіючого населення. Відсутність системних принципів та методичних підходів до проектування таких інтер'єрів призводить до зниження рівня комфорту, ергономічних показників і психологічного благополуччя мешканців.

Проблема полягає у відсутності комплексного бачення, яке б поєднувало функціональні, естетичні, ергономічні та емоційні аспекти дизайну житлового середовища для людей похилого віку.

Мета дослідження

Метою роботи є визначення та обґрунтування принципів дизайну інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку, що забезпечують комфортні, безпечні та психологічно сприятливі умови проживання.

Завдання дослідження

Для досягнення поставленої мети передбачено виконати такі завдання:

- Проаналізувати соціально-демографічні передумови формування житлового середовища для людей похилого віку.
- Дослідити вітчизняний і зарубіжний досвід дизайну інтер'єрів житла для осіб літнього віку.
- Визначити основні ергономічні, функціональні та психологічні вимоги до організації інтер'єрного простору.

- Сформулювати принципи проєктування житлових інтер'єрів, спрямовані на забезпечення безпеки, доступності, комфорту та естетичної гармонії.
- Розробити проєктну концепцію інтер'єрів житлового утворення для людей похилого віку з урахуванням сучасних тенденцій у дизайні.

Об'єктом дослідження є інтер'єри житлових утворень, призначені для проживання людей похилого віку.

Предметом дослідження є принципи дизайну інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку.

Методологія дослідження

У роботі використано комплекс методів, серед яких:

- аналітичний метод — для вивчення наукових джерел, нормативної документації та світового досвіду;
- порівняльний аналіз — для зіставлення вітчизняних і зарубіжних підходів до проєктування житлових інтер'єрів;
- морфологічний та ергономічний аналіз — для визначення функціональної структури житлового простору;
- метод моделювання та композиційного проєктування — для розробки авторської концепції дизайну інтер'єрів житлового утворення для людей похилого віку.

Наукова новизна

Наукова новизна роботи полягає у:

Вперше: визначено принципи дизайну інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку, що поєднують ергономічні, функціональні, естетичні та психологічні аспекти.

Удосконалено і отримало подальший розвиток:

У роботі запропоновано концепцію формування житлового середовища, орієнтованого на людину похилого віку як активного користувача простору, з урахуванням її фізичних, емоційних і соціальних потреб.

Інформаційна база дослідження

Інформаційну базу становлять наукові публікації з теорії дизайну, архітектури житла, геронтології, ергономіки, психології середовища; державні будівельні норми України (ДБН, ДСТУ), а також приклади реалізованих вітчизняних та зарубіжних проєктів житлових інтер'єрів для людей похилого віку. 1.3 Аналіз існуючої нормативної бази проектування та оздоблення будівель і приміщень для людей похилого віку.

Практична значущість роботи:

Практична значущість дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів у реальних проєктних і дизайнерських практиках, спрямованих на створення комфортного житлового середовища для людей похилого віку. Розроблені у роботі принципи формування інтер'єрів можуть бути застосовані при проєктуванні нових житлових комплексів, реконструкції існуючого житлового фонду, облаштуванні геріатричних центрів, пансіонатів, будинків спільного проживання (co-housing) або квартир із інклюзивними рішеннями. Рекомендації, викладені у дослідженні, можуть бути використані архітекторами, дизайнерами інтер'єру, урбаністами, соціальними працівниками та фахівцями з реабілітації для створення безпечного, ергономічного та психологічно комфортного простору.

Крім того, результати дослідження можуть бути впроваджені у навчальний процес підготовки фахівців зі спеціальностей “Дизайн архітектурного середовища”, “Архітектура будівель і споруд”, “Ергономіка” тощо, а також використані як аналітична база для подальших наукових розробок у сфері інклюзивного та універсального дизайну.

Структура і обсяг роботи.

Дипломна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та ілюстративного матеріалу.

Апробація роботи:

Набок Д.О., Косаревська Р.О., ЗНАКОВА ФОРМА: СОВА. IV Міжнародна науково-практична конференція. «Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 150-річчя Олександра Вербицького». Україна, Київ (21-23 травня 2025р.)

(Науковий керівник: доцент кафедри дизайну, архітектурного факультету КНУБА Косаревська Раддаміла Олександрівна).

Огрудкова Д.О., Третяк Ю.В., ПРИНЦИПИ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ. Міжнародний науково-технічний форум «Архітектура, Будівництво, Дизайн: Виробництво, Інформатизація, Менеджмент» Україна, Київ (24-25 листопада 2025р.)

РОЗДІЛ І. АНАЛІЗ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

1.1. Соціально-демографічні та психологічні особливості людей похилого віку як користувачів житлового простору

Проблематика старіння населення є однією з найважливіших тенденцій сучасного цивілізаційного розвитку. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, частка людей віком понад 60 років у світі невпинно зростає, і до середини XXI століття вони становитимуть понад чверть населення планети. В Україні цей показник також демонструє стійке зростання: за даними Держстату, вже сьогодні понад 23 % населення країни належить до вікової категорії “60+” [10, 31]. Таке явище зумовлює не лише соціально-економічні, але й архітектурно-просторові виклики, адже люди старшого віку потребують особливих умов проживання, які сприяють збереженню їхньої активності, самостійності та гідності [18, 33, 36].

Люди похилого віку становлять соціально вразливу групу, для якої житловий простір відіграє значно важливішу роль, ніж для молодших поколінь. Через зниження мобільності, фізичної витривалості та скорочення соціальних контактів будинок для літньої людини стає не лише місцем відпочинку, а фактично центром її життєвого простору [31]. Саме тому інтер'єр житла повинен бути продуманий таким чином, щоб забезпечувати не лише функціональну зручність, а й емоційну підтримку, відчуття стабільності та безпеки [33, 44]. У межах домашнього середовища люди похилого віку проводять більшу частину доби, тому будь-які недоліки планування чи ергономіки мають безпосередній вплив на якість їхнього життя [33, 37, 42].

Соціально-демографічні особливості старіючої людини визначають специфіку її потреб і поведінкових моделей. Для цього періоду характерні певні фізіологічні зміни: зниження гостроти зору, слуху, порушення координації рухів, зменшення швидкості реакцій, зниження м'язового тону. Ці фактори потребують відповідних архітектурних рішень - від усунення перепадів висот і гострих кутів до забезпечення оптимального освітлення та безпечного пересування [33, 42, 43].

Водночас важливим залишається аспект психологічної самостійності: літні люди прагнуть зберегти контроль над власним життям і простором, навіть якщо їхні фізичні можливості обмежені. Тому будь-яке архітектурне втручання повинно не “опікати”, а “підтримувати”, залишаючи людині відчуття незалежності [18, 33, 41].

Психологічний аспект старіння пов’язаний не лише зі змінами у сприйнятті світу, але й у ставленні до власного життєвого досвіду. Люди похилого віку цінують сталість, передбачуваність і звичність оточення. Невипадково більшість з них негативно реагує на різкі зміни інтер’єру чи перебудову звичного середовища. З психологічної точки зору, житло для людини похилого віку - це простір, який втілює спогади, сімейну історію, відчуття безперервності життя. Тому важливо не лише забезпечити його технічну адаптованість, але й зберегти емоційний зв’язок мешканця з домом. Звідси випливає принцип “емоційної спадковості простору”, який полягає у збереженні візуальних, матеріальних і символічних елементів, що мають особисте значення для користувача [39, 40, 42].

З точки зору психології сприйняття простору, люди літнього віку зазвичай віддають перевагу гармонійним, впорядкованим композиціям із м’якими кольоровими контрастами, чіткими орієнтирами та логічною організацією предметів. Складні маршрути пересування, візуальна перевантаженість або надлишок декору можуть викликати дезорієнтацію, втому й емоційний дискомфорт [31, 33]. Оптимальне середовище має бути зрозумілим на інтуїтивному рівні: просторово відкритим, добре освітленим, без зайвих візуальних перешкод. Велике значення має колористика - теплі пастельні відтінки (бежеві, кремові, світло-зелені, блакитні) сприяють спокою й психологічній рівновазі, тоді як різкі або холодні кольори можуть посилювати відчуття ізоляції. Аналогічно, тактильні властивості матеріалів - теплі, м’які, природні фактури (тканина, дерево, пробка) - позитивно впливають на сенсорне сприйняття, створюючи відчуття затишку й стабільності. Особливе значення має також освітлення: з віком зорові рецептори стають менш чутливими, тому навіть незначна нестача світла може призводити до напруження, головного болю чи втрати орієнтації. Для осіб похилого віку рекомендовано рівномірне тепле освітлення без відблисків, з можливістю

регулювання інтенсивності. Наявність локальних світильників біля ліжка, у коридорі чи ванній кімнаті підвищує рівень безпеки і створює відчуття контролю над середовищем [38, 39, 40].

Психоемоційний стан літніх людей тісно пов'язаний із якістю середовища, у якому вони перебувають. Простір може виконувати терапевтичну функцію - зменшувати тривожність, стимулювати спілкування, викликати приємні спогади. Наприклад, наявність природних матеріалів, живих рослин або світлих декоративних елементів позитивно впливає на емоційний фон, а споглядальні зони біля вікна допомагають відновити відчуття спокою та гармонії. Естетично впорядковане середовище формує внутрішній баланс, що особливо важливо для людей, які часто переживають втрату близьких, самотність або вікові зміни у психіці [34, 35, 37].

Соціальний аспект також є надзвичайно важливим. Унаслідок вікових змін і обмеження мобільності соціальні контакти зменшуються, а житло перетворюється на основне середовище спілкування. Тому архітектурно-дизайнерські рішення повинні передбачати можливість адаптації простору до соціальних потреб. Це може бути невелика вітальня або спільна тераса для зустрічей, зона для спільного дозвілля, рукоділля, перегляду фільмів чи спілкування з онуками. Такі елементи формують відчуття належності до спільноти, що є одним із ключових факторів психологічного благополуччя [33, 37].

Окремо варто наголосити на ролі пам'яті та впізнаваності простору. Для людей старшого віку важливо, щоб оточення було "зрозумілим" і не вимагало постійної адаптації. Наявність звичних предметів, зрозуміле зонування та сталі орієнтири (світильник, килим, фотографії, декоративні елементи) допомагають зменшити когнітивне навантаження й підтримувати відчуття контролю над життям. Збереження "персоналізованих" об'єктів - речей, які мають символічне значення, - допомагає людині не втрачати зв'язок із власною історією.

Таким чином, соціально-демографічні та психологічні особливості людей похилого віку формують специфічні вимоги до архітектурного середовища [36, 41]. Житловий простір для цієї категорії користувачів повинен бути не лише безпечним

і функціональним, а й сприяти відновленню внутрішнього балансу, відчуття гармонії та сенсу життя. Оптимальне поєднання ергономічних, сенсорних і психологічних чинників дозволяє створити житло, яке стає не просто дахом над головою, а простором підтримки, гідності й повноцінного буття людини похилого віку.

Рис.1.1 Потреби людей похилого віку у житловому просторі

З огляду на наведені особливості, архітектурно-дизайнерське середовище повинно поєднувати функціональні, ергономічні та психологічні параметри, які компенсують вікові зміни користувача. Це формує наукову основу для подальшого аналізу теоретичних підходів до проєктування житлових інтер'єрів для людей похилого віку.

1.2. Науково-теоретичні основи та сучасні вимоги до формування комфортного житлового середовища для людей похилого віку

Формування інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку ґрунтується на міждисциплінарній науковій базі, що поєднує положення ергономіки, психології

середовища, архітектурної теорії, соціології старіння (геронтології) та концепції універсального дизайну. У теоретичному аспекті важливе значення мають праці класиків середовищного аналізу, які досліджували взаємодію людини з простором. Так, К. Лінч у праці «The Image of the City» (1960) наголошував на важливості зрозумілої, упорядкованої структури середовища, що підвищує орієнтацію в просторі [16]. Ці положення є надзвичайно актуальними для літніх людей, у яких з віком знижується здатність швидко формувати «просторові карти» (cognitive mapping). Г. Альтман (Altman, 1975) у своїй теорії приватності підкреслював потребу у балансі між відкритими та інтимними зонами - ця вимога є ключовою для житлового середовища літніх людей, оскільки воно має забезпечувати можливість і усамітнення, і соціального контакту [20].

Психологічні аспекти впливу середовища на поведінку користувачів досліджували А. Ланг (Lang, 1987), Р. Зуккерман, К. Нейссер. Вони підкреслювали, що середовище виступає інструментом регуляції емоцій, пам'яті й адаптивної поведінки людини. Для людей похилого віку, які мають підвищену сенсорну й емоційну чутливість, ці положення мають вирішальне значення [21, 22, 23].

У сфері дизайну та архітектури особливо важливими є праці В. Прейзера та Е. Остроф (Universal Design Handbook, 2010), які сформували сучасне розуміння універсального дизайну як підходу, спрямованого на створення інтер'єрів, комфортних для людей будь-якого віку [15]. У контексті людей похилого віку універсальний дизайн стає ключовою методологічною основою, оскільки враховує зниження мобільності, зміни сенсорного сприйняття, потребу в безбар'єрному пересуванні та логічності простору. З позиції геронтології фундаментальними є праці Р. Атчлі (Atchley, 1999) та Р. Кейна (Kane, 2001), які обґрунтували концепцію «успішного старіння» (successful ageing). Згідно з її принципами, житлове середовище повинно підтримувати самостійність, активність та соціальну взаємодію людини [17, 18].

З точки зору ергономіки особливе значення мають дослідження Г. Салвена (Salvendy, 2012), які визначають параметри простору з урахуванням антропометричних змін літнього організму. Важливою практичною базою

залишається довідник Е. Нойферта «Bauentwurfslehre», де наведено параметри та рекомендації щодо організації житлових приміщень, включаючи вимоги для маломобільних груп [24].

Таблиця 1.1. Наукові підходи та їх вплив на дизайн інтер'єрів для людей похилого віку

Науковий напрям	Основні положення	Вплив на проєктування інтер'єру для людей похилого віку
Архітектура житла	Досліджує просторову організацію, функціональність і взаємозв'язок приміщень.	Формує логічне зонування, зручні маршрути пересування, компактне планування без бар'єрів.
Ергономіка середовища	Вивчає взаємодію людини з предметним і архітектурним оточенням; визначає оптимальні параметри простору.	Забезпечує безпечну висоту меблів, ширину проходів, освітлення, доступність і комфорт користування.
Психологія архітектурного середовища	Досліджує вплив простору на емоційний стан, поведінку, пам'ять і відчуття безпеки.	Визначає потребу у стабільності, теплій колористиці, зрозумілій орієнтації, відсутності стресових подразників.
Дизайн середовища	Формує єдність естетики та функціональності, створює індивідуальний образ простору.	Забезпечує гармонію кольорів, матеріалів, форм і фактур; враховує художню складову як елемент психологічного комфорту.
Соціологія	Аналізує соціальні ролі, рівень активності та взаємодію людей у спільному середовищі.	Визначає потребу у спільних просторах, адаптацію житла до соціальної ізоляції, сприяє соціалізації.
Медицина та геронтологія	Вивчає фізіологічні зміни, пов'язані зі старінням організму.	Впливає на вимоги до освітлення, температурного режиму, якості повітря, тактильності поверхонь і безпеки пересування.
Естетика та культурологія	Розглядає простір як носій символічних і культурних значень.	Допомагає формувати середовище, яке підтримує самоідентичність і культурну пам'ять людини похилого віку.

Сучасні вимоги до формування житлового середовища для людей похилого віку визначаються сукупністю фізіологічних, психологічних, соціальних та ергономічних чинників, які комплексно впливають на характер взаємодії користувача з простором. З огляду на вікові зміни організму, особливу увагу необхідно приділяти адаптації середовища до зниження зору, слуху, швидкості реакцій, координації рухів та загальної витривалості [10, 14, 18]. Унаслідок цього

житловий простір має забезпечувати достатній рівень рівномірного освітлення, бажано у тепловому спектрі, що мінімізує візуальне напруження [4,14]. Важливим є усунення будь-яких потенційно небезпечних елементів - слизьких поверхонь, порогів чи перепадів висот, а також забезпечення збільшених ширин проходів, які дають змогу безперешкодно пересуватись навіть за умов обмеженої мобільності [1, 3, 7]. Наявність опорних елементів, таких як поручні, бар'єри або додаткові точки фіксації, підвищує рівень безпеки та сприяє самостійності користувача [1, 14, 24, 37].

Не менш значущими для організації середовища є психологічні потреби, що формуються під впливом природних вікових змін і накопиченого життєвого досвіду. Для людей похилого віку житло виступає простором емоційної стабільності, символом звичності й частиною особистої ідентичності [14, 16, 18]. Тому інтер'єр повинен підтримувати відчуття безпеки й передбачуваності, не створюючи зайвих подразників або раптових трансформацій. Збереження персональних предметів - фотографій, декоративних елементів, речей, пов'язаних із життєвими спогадами - допомагає формувати «когнітивну безпеку», тобто здатність легко орієнтуватися у просторі й підтримувати психологічний комфорт [16, 21, 23]. Важливо також уникати хаотичних або надмірно складних планувальних рішень, натомість застосовуючи композиційно виважені схеми, які забезпечують логіку переміщення та чітку структурованість середовища [16, 21].

Соціальна складова також відіграє істотну роль у формуванні житлового середовища. Через зменшення мобільності та інтенсивності соціальних контактів житло дедалі частіше стає основним простором комунікації, тому важливо враховувати можливість організації зон, призначених для взаємодії з родиною або сусідами. Це можуть бути невеликі вітальні, зони спільного дозвілля чи місця для занять хобі. Такі простори мають бути зручними, доступними та психологічно комфортними, оскільки саме вони сприяють підтримці активності й запобігають відчуттю соціальної ізоляції [18, 19, 22]. Окреме значення має питання сенсорного комфорту. З віком сенсорні функції людини стають більш чутливими до подразників, тому інтер'єр повинен забезпечувати зниження візуального,

звукового та тактильного перевантаження [14, 19, 22, 24]. Використання спокійної природної колористики, натуральних текстур, м'яких тактильних матеріалів - дерева, текстилю, пробки - формує відчуття тепла й емоційної рівноваги [14, 19]. Натомість надмірні контрасти, блискучі поверхні, шумове середовище або великий обсяг дрібних декоративних елементів можуть викликати дратівливість, втому чи втрату орієнтації [21, 22, 24]. Тому важливо створювати збалансовану сенсорну структуру, яка сприятиме спокійному сприйняттю простору та підтримуватиме психоемоційний стан мешканця.

З ергономічної точки зору житлове середовище повинно забезпечувати логічну послідовність функціональних зон і мінімізацію зайвих переміщень. Простір має бути організований таким чином, щоб користувач міг виконувати необхідні побутові дії без надмірних фізичних навантажень [24]. Усі елементи меблів, техніки й обладнання повинні розташовуватись у доступних межах досяжності, а внутрішні маршрути пересування - бути прямими, короткими та вільними від перешкод [1, 3]. Оскільки фізичний стан людини похилого віку може змінюватися, житло повинно передбачати можливість адаптації - трансформацію меблів, встановлення додаткових опорних елементів або перепланування певних зон [14, 24].

Узагальнюючи, сучасні вимоги до житлового середовища людей похилого віку виходять із принципів безбар'єрності [1, 3], психологічної стабільності [16, 18], соціальної відкритості [18, 19] сенсорної гармонії [14, 24] та ергономічної доступності [24]. Комплексне врахування цих чинників дозволяє сформуванню простір, який не лише забезпечує фізичну безпеку та комфорт, але й підтримує емоційну рівновагу, самостійність і якість життя користувача у старшому віці.

Таблиця 1.2. Класифікація проблем житлового простору літніх людей та відповідні проєктні рішення

Сфера	Типові проблеми	Наслідки для користувачів	Проєктні рішення та рекомендації
Ергономічна	Вузькі проходи, високі пороги, слизькі підлоги, незручна висота меблів,	Підвищений ризик падінь, перевтома, обмеження мобільності.	Безбар'єрне планування, пандуси з ухилом $\leq 1:12$, неслизькі покриття, зручні

Сфера	Типові проблеми	Наслідки для користувачів	Проектні рішення та рекомендації
	розетки та вимикачі поза зоною досяжності.		ручки важільного типу, меблі висотою 0,75–0,85 м.
Психологічна	Відсутність відчуття стабільності, надлишок візуальних подразників, різкі контрасти, одноманітність або темні кольори.	Тривожність, дезорієнтація, емоційна втома.	Використання теплих пастельних тонів, природного освітлення, впізнаваних елементів інтер'єру, збереження персоналізованих речей.
Соціальна	Ізоляція, обмежене спілкування, відсутність умов для взаємодії.	Зниження соціальної активності, відчуття самотності.	Організація спільних просторів: їдальні, тераси, кімнати для дозвілля; створення комфортних умов для прийому гостей.
Сенсорна (освітлення, акустика, тактильність)	Недостатнє або нерівномірне освітлення, гучні шуми, блискучі поверхні.	Напруження зору, втома, порушення орієнтації, дратівливість.	Рівномірне розсіяне світло 200–300 лк, м'які матеріали, звукопоглинальні покриття, матові поверхні.
Фізіологічна	Порушення мікроклімату, протяги, надмірна сухість або вологість повітря.	Дискомфорт, погіршення самопочуття.	Підтримка температури 20–24 °С, вологості 40–60 %, природна вентиляція, контрольоване опалення.
Емоційно-естетична	Монотонність інтер'єру, відсутність емоційного наповнення.	Відчуття байдужості, зниження життєвого тону.	Використання природних матеріалів, елементів декору з особистим змістом, живих рослин, м'яких форм і кольорів.

Висновки до розділу I

У розділі визначено комплекс соціальних, психологічних, фізіологічних та науково-теоретичних передумов, що впливають на формування дизайну житлових утворень для людей похилого віку. Аналіз соціально-демографічної ситуації засвідчив стрімке старіння населення та зростання потреби у спеціалізованому житлі, яке забезпечує безпеку, самостійність та комфорт користувачів літнього віку.

Науково-теоретичний огляд показав, що дизайн середовища для людей похилого віку ґрунтується на поєднанні положень ергономіки, психології середовища, архітектурної теорії, геронтології та універсального дизайну. Внесок К. Лінча, Г. Альтмана, А. Ланга, В. Прейзера, Е. Остроф, Е. Feddersen та інших авторів

сформував сучасні підходи до створення середовища, адаптованого до змін сенсорних і когнітивних функцій людини.

Практичний аналіз показав, що комфортне житлове середовище для людей похилого віку повинно відповідати таким вимогам:

- безбар'єрність і ергономічність,
- психологічна стабільність і передбачуваність,
- сенсорна адаптивність (світло, колір, акустика),
- можливість соціальної взаємодії,
- підтримка самостійності користувача.

Таким чином, науково-теоретичні та соціально-психологічні передумови формують основу для подальшого аналізу досвіду проєктування житлових утворень для літніх людей у розділі II.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ДОСВІДУ ТА НОРМАТИВНО-МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

2.1. Вітчизняний досвід формування інтер'єрів житлових утворень для осіб похилого віку

Розвиток дизайну житлових просторів для людей похилого віку в Україні перебуває на етапі становлення. Відсутність сталих державних програм та нормативів у цій сфері зумовлює те, що більшість реалізованих проєктів мають приватний характер і створюються переважно як ініціатива окремих архітекторів або власників пансіонатів. Попри це, вітчизняна практика демонструє тенденцію переходу від геріатричних закладів старого типу до гуманізованих житлових утворень, де ключову роль відіграють комфорт, безпека, ергономічність і психологічна стабільність мешканців.

Нижче розглянуто три приклади, що відображають сучасні підходи до організації житлового середовища для осіб літнього віку, а також визначено їхні позитивні риси та проблемні аспекти.

Рис.2.1.1 Пансіонат для людей похилого віку «Осінь Життя», м. Київ [25]

Пансіонат «Осінь Життя» є зразком сучасного приватного житлового утворення, у якому дизайн інтер'єру базується на принципах ергономічності, психологічного комфорту та домашнього затишку. Простір організовано логічно: широкі проходи, відсутність порогів, зручне розміщення меблів, м'яка колористика - усе це створює сприятливі умови для літніх мешканців.

Серед позитивних характеристик слід виділити гармонійне освітлення, застосування природних матеріалів, відчуття тепла та стабільності середовища. Це приклад упровадження елементів універсального дизайну у вітчизняну практику. Однак, попри високий рівень комфорту, інтер'єри пансіонату мають певні недоліки. По-перше, домінує декоративний аспект, тоді як функціональні рішення не завжди узгоджені з принципами гнучкої трансформації простору. Меблі здебільшого стаціонарні, що ускладнює адаптацію інтер'єру під індивідуальні потреби мешканців. По-друге, відсутня інтеграція з міським середовищем - пансіонат розташований відокремлено, тому мешканці мають обмежений доступ до громадських просторів і сервісів, що знижує рівень соціальної активності.

Рис.2.1.2 Будинок для людей похилого віку «Довіра», м. Харків. [26]

Будинок «Довіра» поєднує функціональність і естетику, створюючи безпечне та зрозуміле середовище для постійного проживання. Приміщення організовано відповідно до принципів безбар'єрності - відсутність перепадів висот, пандуси при

входах, поручні в санвузлах, неслизькі покриття. Використання світлих нейтральних кольорів, природного освітлення і мобільних меблів забезпечує зручність у користуванні простором. Позитивним є високий рівень ергономічності та увага до деталей - правильна висота робочих поверхонь, зручні шафи, місця для зберігання, системи виклику персоналу. Цей приклад демонструє усвідомлення важливості дрібних побутових рішень для людей з обмеженими фізичними можливостями.

Водночас у дизайні будинку «Довіра» помітні певні архітектурно-планувальні обмеження. Через реконструкцію старої будівлі приміщення залишаються тісними, а простір іноді перевантажений меблями. Деякі технічні елементи (поручні, опорні конструкції) виглядають надто утилітарно, що знижує естетичну привабливість інтер'єру. Крім того, у частині приміщень відчувається нестача природного освітлення, а зони відпочинку та спілкування організовані доволі умовно. Таким чином, проєкт «Довіра» є прикладом прагматичного, але не цілісного підходу до формування середовища для людей похилого віку - він забезпечує базові вимоги безпеки, проте не повністю реалізує потенціал психологічного комфорту та естетичної виразності.

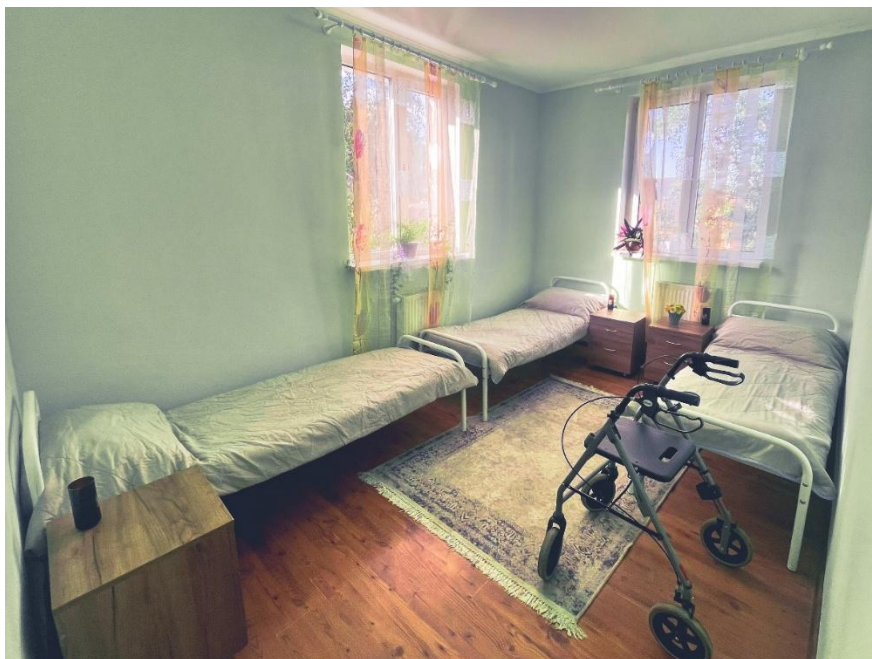

Рис.2.1.3. Пансіонат «Родина», м. Бровари. [27]

Пансіонат «Родина» демонструє спробу створити простір, де поєднуються функціональність, естетика і соціальна взаємодія. Тут реалізовано принцип

“домашнього середовища”: м’які кольори, природні матеріали, дерев’яні текстури, наявність озеленення. Значна частина простору відведена під зони спільного дозвілля - вітальні, їдальні, літні тераси, що сприяють комунікації мешканців і зменшують відчуття ізоляції.

Позитивною рисою є орієнтація на психологічний комфорт і соціальну підтримку. Візуальна простота, природне освітлення та організація зон спільного користування відповідають сучасним гуманістичним підходам до дизайну середовища. Водночас, при всій естетичній цілісності, у цьому проєкті виявляються певні функціональні недоліки. Наприклад, частина приміщень не має достатньої кількості опорних елементів (поручнів, сидінь), а в окремих зонах спостерігається надмірна декоративність, що може ускладнювати просторову орієнтацію літніх людей. Планування не завжди враховує можливість користування простором людьми з порушеннями рухової координації або зору. Також відсутня системна інтеграція з міською інфраструктурою - простір розташований ізольовано, без зручного транспортного зв’язку з навколишніми об’єктами.

2.2. Закордонний досвід формування житлових просторів під потреби літніх людей

У більшості зарубіжних країн тема створення житлового середовища для людей похилого віку розвинута значно глибше, ніж в Україні. Якщо у вітчизняній практиці переважають геріатричні пансіонати та соціальні установи доглядового типу, то за кордоном домінує модель самостійного проживання літніх людей (independent living). Її основна ідея полягає у формуванні повноцінного житла, яке забезпечує людині старшого віку можливість залишатися незалежною, підтримувати активність і зберігати власний побутовий ритм. При цьому простір пристосовується до вікових особливостей - у ньому враховані як ергономічні параметри, так і психологічні потреби мешканців.

У країнах Північної Америки, Західної Європи та Азії житлові утворення для літніх людей проєктуються як інклюзивна частина міського середовища, а не як

ізолювані заклади. У таких комплексах поєднуються приватні квартири з просторами спільного користування - їдальнями, бібліотеками, рекреаційними зонами, внутрішніми садами чи терасами. Серед ключових принципів - універсальна доступність, ергономічність, естетична рівновага, емоційний комфорт і соціальна інтеграція.

Однак попри очевидні переваги цих підходів, зарубіжна практика має й певні недоліки - зокрема, високі витрати на будівництво та експлуатацію таких об'єктів, надмірну стандартизацію планувальних рішень і обмежену орієнтацію на людей із тяжкими формами інвалідності.

Рис.2.2.1. Independent Living at Orchard Heights, м. Orchard Park, США [28]

Пансіонат Orchard Heights є зразком житлового комплексу для людей похилого віку, де комфорт і приватність поєднуються з атмосферою спільноти. Архітектурно-просторову структуру об'єкта побудовано за принципом балансу між індивідуальним та колективним простором: кожен мешканець має власний апартамент, але при цьому має доступ до віталень, бібліотеки, їдальні й рекреаційних майданчиків. Інтер'єри вирізняються спокійною палітрою у світлих природних відтінках із домінуванням дерев'яних і текстильних фактур, що створюють теплу домашню атмосферу. Простір організовано логічно: широкі

проходи, мінімум меблів, м'яке розсіяне освітлення, відсутність порогів і неслизьке покриття підлоги забезпечують зручність пересування. Позитивним аспектом є також емоційна спрямованість середовища - через кольори, текстури та пропорції досягається відчуття затишку, що зменшує тривожність і сприяє психологічній стабільності мешканців.

Разом з тим, у цьому комплексі помітні й певні обмеження. Простір розрахований переважно на людей із відносно збереженою рухливістю, тому не всі апартаменти повністю адаптовані для користувачів з інвалідністю чи тими, хто пересувається на візках. У деяких кімнатах спостерігаються вузькі проходи між меблями, недостатня кількість поручнів та високі вартісні витрати на обслуговування. Таким чином, Orchard Heights демонструє високий рівень естетики та комфорту, але не повну інклюзивність середовища.

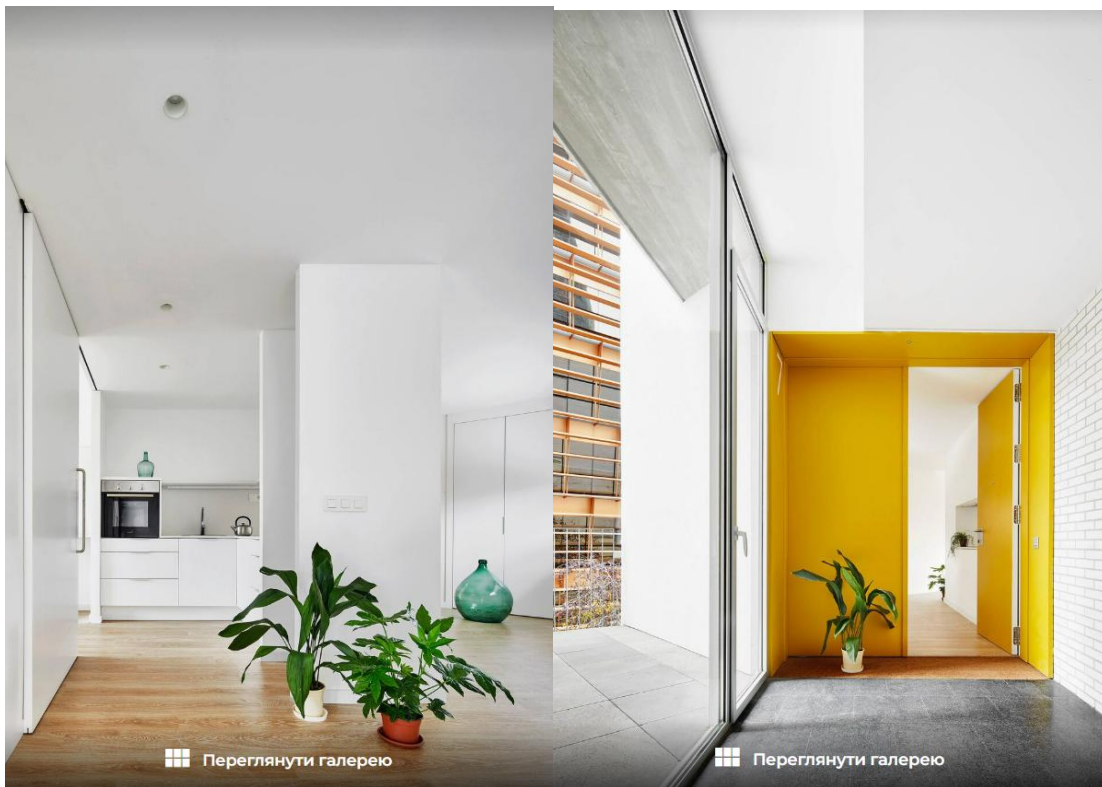

Рис.2.2.2. 105 Apartments for the Elderly, Іспанія. [29]

Архітектурний проєкт “105 Apartments for the Elderly” (Peris + Toral Arquitectes, Іспанія) став важливою віхою у розвитку європейського соціального житла для людей похилого віку. Основна мета проєкту - створити середовище, яке поєднує раціональність і людяність, забезпечуючи мешканцям не лише комфорт, а й

відчуття спільноти. Будівля спроектована за принципом модульності, що дозволяє ефективно використовувати площу й водночас формує логічну структуру спільного життя.

Інтер'єри вирізняються простотою і гармонією: нейтральна колористика, природне світло, відкрите планування й теплі дерев'яні поверхні створюють атмосферу спокою. Безбар'єрність є однією з основних переваг комплексу: у всіх приміщеннях відсутні пороги, дверні прорізи мають достатню ширину, а у санвузлах передбачено поручні та душові кабінки з рівною підлогою. Особливу увагу приділено спільним просторам - галереям і відкритим дворам, які сприяють неформальному спілкуванню мешканців і формуванню відчуття приналежності до спільноти. Разом із тим, проєкт має й певні обмеження. Компактність квартир, яка забезпечує економічність забудови, зменшує варіативність розміщення меблів і може ускладнювати пересування людей із допоміжними засобами. Одноманітність інтер'єрів знижує рівень індивідуалізації середовища, а відсутність приватних зелених зон обмежує можливості відпочинку наодинці. Попри це, об'єкт залишається зразковим прикладом поєднання соціальної функції, архітектурної культури та функціональності.

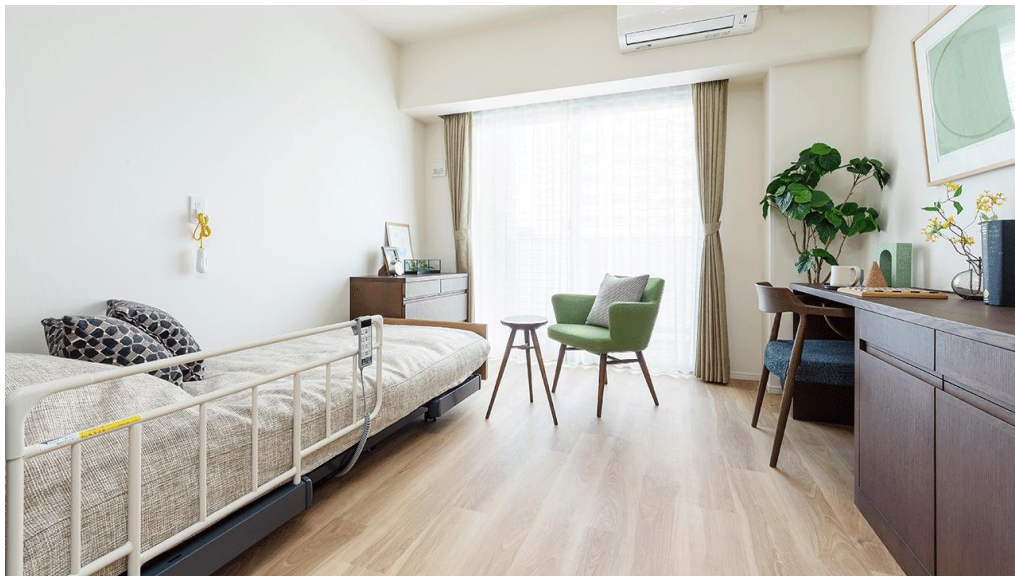

Рис.2.2.4. Grancree Senior Housing, Японія. [30]

Рис.2.2.5. Grancreeer Senior Housing, Японія. Апартаменти. [30]

Житловий комплекс Grancreeer Senior Housing у Токіо є частиною японської програми «Active Senior Living» - системи житла, орієнтованої на підтримку активного способу життя людей похилого віку. Проєкт розроблений компанією Tokyu Land Corporation і втілює концепцію сучасного мінімалістичного житла, де дизайн підпорядкований принципам гармонії, функціональності та безпеки.

Інтер'єри комплексу побудовані за принципом японської естетики «ма» - балансу між порожнечою і наповненням. Приміщення мають теплу кольорову гаму, натуральні матеріали (дерево, бамбук), м'яке освітлення та просте меблювання, яке легко трансформується відповідно до потреб мешканця. Високий рівень адаптації проявляється у використанні безпорогових підлог, поручнів у зонах руху, автоматичних дверей і систем освітлення з регулюванням яскравості.

Усе це сприяє створенню безпечного та комфортного простору, який водночас не втрачає естетичної вишуканості.

Водночас, проєкт має і певні недоліки. Через компактність житлових одиниць мешканці з обмеженою рухливістю можуть відчувати дефіцит простору для зберігання речей чи розміщення допоміжного обладнання. Стандартизація рішень знижує індивідуальність помешкань, а високий рівень технологічного оснащення призводить до підвищення вартості проживання, що робить такий формат

доступним переважно для забезпечених верств населення. Проте Grapscreeg залишається показовим прикладом поєднання функціональності, гуманістичного підходу та культурної ідентичності у формуванні житла для людей старшого віку.

2.3. Нормативна база та ергономічні вимоги до проєктування житлового середовища

Проєктування житлового середовища для людей похилого віку в Україні ґрунтується на комплексі нормативно-правових документів, державних стандартів і методичних рекомендацій, які встановлюють вимоги до безпеки, доступності, ергономічності та комфорту житла [1, 3, 7]. Ця нормативна база включає як загальні положення для житлових будинків, так і спеціалізовані норми, що спрямовані на створення безбар'єрного простору та адаптацію архітектурних рішень до фізичних можливостей людей старшого віку [1, 3, 13]. Основним документом, що регламентує проєктування житлових будівель, є ДБН В.2.2-15:2019 “Житлові будинки. Основні положення”, у якому визначено принципи створення житлового середовища, що відповідає санітарно-гігієнічним, екологічним і функціонально-планувальним вимогам. Для осіб похилого віку особливо важливими є положення, що регулюють параметри площі, інсоляцію, вентиляцію, шумозахист та стабільність мікроклімату, адже саме вони визначають комфорт і безпечність повсякденного проживання [4, 7, 12].

Важливою складовою нормативного поля є ДБН В.2.2-40:2018 “Інклюзивність будівель і споруд”, який забезпечує принцип рівного доступу для всіх категорій населення, зокрема маломобільних груп. Документ визначає основні вимоги до безбар'єрного простору, серед яких - відсутність перепадів висот, облаштування пандусів з ухилом не більшим за 1:12, встановлення поручнів на висоті 0,9–1,0 м, мінімальна ширина дверних прорізів не менше 0,9 м, а коридорів - не менше 1,2 м [1, 3]. Вимикачі, розетки й елементи управління мають розміщуватись на висоті, зручній для людини з обмеженою рухливістю - орієнтовно 0,9–1,0 м. У нормативі також закладено вимоги до інформаційної доступності, тобто наявності зрозумілих візуальних, звукових та тактильних орієнтирів. Такі положення сприяють

створенню середовища, де людина може безпечно й незалежно пересуватись, орієнтуватись у просторі та користуватись усіма функціями житла [1, 3, 15].

Значну увагу у процесі проектування необхідно приділяти питанням безпеки. ДБН В.1.1-7:2016 “Пожежна безпека об’єктів будівництва” встановлює вимоги до матеріалів, евакуаційних шляхів, систем оповіщення й протипожежного захисту [7]. Для людей похилого віку, які можуть мати обмежену швидкість реакції, такі норми є вкрай важливими: евакуаційні шляхи мають бути прямими, короткими, добре освітленими, із надійними поручнями. ДСанПіН визначають параметри мікроклімату, рівні освітлення, чистоти повітря та допустимі показники шуму, які забезпечують санітарно-гігієнічні умови проживання [7, 4, 12]. Для літніх людей особливо важливі стабільна температура, відсутність протягів, рівномірне освітлення без різких тіней і чисте повітря без надмірної вологості чи сухості [10, 11].

До технічних аспектів належать ДБН В.2.5-28:2018 “Природне і штучне освітлення”, ДБН В.2.5-67:2013 “Опалення, вентиляція та кондиціонування”, ДБН В.2.5-75:2013 “Водопостачання та водовідведення” та ДБН В.2.6-31:2021 “Теплова ізоляція будівель”, які регламентують створення комфортного мікроклімату, раціональне використання енергії та підтримання стабільної температури [4, 12]. Крім того, ДБН В.2.2-9:2018 “Громадські будинки та споруди” частково регулює вимоги до житлових просторів спільного проживання - колівінгів, геріатричних центрів або будинків соціального типу, де передбачається проживання літніх людей [2].

Сучасні тенденції українського проектування базуються на принципах універсального дизайну, закріплених у Національній стратегії безбар’єрності (Постанова КМУ, 2021 р.). Її суть полягає у створенні середовища, що є зручним і безпечним для всіх, без необхідності окремої адаптації. У житлі для людей похилого віку це означає гармонійне поєднання функціональності, ергономіки та психологічного комфорту - правильна організація простору, контрастні кольори для орієнтації, теплі текстури, зрозуміле зонування і логічна структура пересування [13, 15].

Проектування житлових приміщень для осіб похилого віку передбачає врахування антропометричних параметрів, фізичних можливостей і змін, пов'язаних із віком. Усі приміщення повинні бути розташовані в одному рівні без порогів і сходів, покриття підлоги - неслизькими, а поверхні - без гострих кутів. Мінімальна ширина дверних прорізів має становити 0,9 м, коридорів - 1,2–1,5 м, що дозволяє безперешкодно пересуватись людям із ходунками чи візками. Вхідні двері бажано обладнувати ручками важільного типу, а вільний простір для маневрування повинен мати діаметр не менше 1,5 м. У санітарних кімнатах передбачаються поручні на висоті 0,9–1,0 м, унітаз встановлюється на рівні 0,46–0,50 м від підлоги, а душові зони виконуються без піддонів із плавним ухилом до трапа. Умивальники бажано розташовувати з вільним простором для під'їзду візком, а змішувачі - використовувати сенсорні або важільного типу. Усе це забезпечує можливість самостійного користування без додаткової допомоги [24].

На кухнях необхідно передбачити логічну послідовність робочих зон - зберігання, миття, приготування - із мінімальними відстанями між ними. Робоча поверхня має бути на висоті 0,80–0,85 м, а навісні шафи - не вище 1,4–1,5 м. Меблі повинні мати заокруглені краї, бути стійкими й розташовуватись так, щоб не утворювати небезпечних вузьких проходів. Підлога має бути рівною та антиковзкою. Для зменшення фізичного навантаження побутові прилади доцільно розміщувати на середньому рівні, уникаючи занадто низьких чи високих полиць[24].

Освітлення відіграє вирішальну роль у створенні безпечного середовища. Згідно з вимогами ДБН В.2.5-28:2018, рівень освітленості у житлових кімнатах має становити не менше 150 лк, на кухні - 200–300 лк, у ванних - не менше 100 лк. Для зручності в нічний час рекомендується передбачати додаткове підсвічування уздовж маршрутів пересування, наприклад нічники або датчики руху. Вимикачі розташовуються на висоті близько 0,9 м, розетки - не нижче 0,4 м від підлоги. Такі рішення полегшують користування простором людям із обмеженою рухливістю та знижують ризик травмування [14, 24].

Значну увагу потрібно приділяти мікроклімату житлових приміщень. Відповідно до ДБН В.2.5-67:2013, температура має підтримуватись у межах 20–24 °С, відносна вологість - 40–60 %, а швидкість руху повітря - не більше 0,2 м/с. Для людей похилого віку стабільність температури має вирішальне значення, оскільки різкі коливання можуть спричиняти погіршення самопочуття. Тому системи опалення повинні мати можливість індивідуального регулювання температури, а вентиляційні отвори розташовуються на висоті, зручній для обслуговування [7, 10, 18].

Акустичний комфорт також є важливим аспектом. Згідно з ДСанПіН 173-96, рівень шуму в житлових кімнатах не повинен перевищувати 40 дБ удень і 30 дБ уночі. Для досягнення таких показників застосовуються звукоізоляційні матеріали у стінах і перекриттях, віконні системи з подвійними склопакетами та ущільненням стиків, а спальні розташовуються подалі від джерел шуму.

Окрему увагу варто приділити вибору матеріалів і кольорових рішень. Поверхні мають бути теплими на дотик, без блиску й небезпечних відблисків. Підлогові покриття - матові, зносостійкі та антиковзкі. Для оздоблення переважно застосовуються екологічно чисті та гіпоалергенні матеріали. У колористиці інтер'єрів рекомендується використовувати спокійні, природні відтінки - бежеві, кремові, блакитні, зелені, що створюють атмосферу затишку та знижують емоційну напругу. Освітлення має бути м'яким, розсіяним, із використанням антиблікових приладів [14, 19].

Важливі рекомендації щодо ергономічних розмірів і планувальних рішень містить також довідник Ернста Нойферта «Архітектура. Будівельне проектування». У ньому наведено стандартизовані розміри для облаштування житлових приміщень людей з обмеженими фізичними можливостями. Наприклад, мінімальний діаметр вільного простору для розвороту візка або ходунків становить 1,5 м, а робочі поверхні й меблі повинні розташовуватись у межах досяжності сидячої людини. Важливими також є рекомендації ДСТУ Б В.2.2-3:2014 “Будинки і споруди. Загальні вимоги до доступності”, які уточнюють технічні параметри пандусів, поручнів і проходів [3].

Отже, аналіз нормативної бази та практичних рекомендацій свідчить, що створення житлового середовища для людей похилого віку є багатокомпонентним процесом, у якому технічні норми поєднуються з гуманістичним підходом. Виконання вимог державних будівельних норм, стандартів і принципів ергономіки дозволяє сформувати безпечний, комфортний і психологічно збалансований простір, який сприяє збереженню самостійності, активності та гідності людини у старшому віці. Таким чином, поєднання нормативної основи з сучасними архітектурно-ергономічними рішеннями є ключовим напрямом розвитку житлового будівництва для осіб похилого віку в Україні [10, 14, 18].

На основі аналізу нормативної бази та ДСТУ можна виділити наступні ключові аспекти проектування та оздоблення житлових приміщень для літніх людей:

Доступність:

- Організація безбар'єрного середовища (широкі дверні отвори, відсутність порогів).
- Використання ліфтів, пандусів, поручнів у приміщеннях і коридорах.

Безпека:

- Протиковзкі покриття підлоги.
- Безпечні меблі з округленими кутами.
- Використання вогнестійких і гіпоалергенних матеріалів.

Функціональність та ергономіка:

- Розташування меблів та обладнання на зручній висоті.
- Достатній простір для пересування людей з обмеженою мобільністю.

Колористика та освітлення:

- Теплі, заспокійливі кольори.
- Яскраве освітлення без відблисків для зручності літніх людей.

Дотримання цих принципів дозволяє створити комфортні, безпечні та функціональні інтер'єри, що відповідають потребам людей похилого віку.

У таблиці 2.1. систематизовано основні нормативно-правові документи, що визначають вимоги до проектування житлового середовища для людей похилого віку, а також їхній практичний вплив на архітектурно-дизайнерські рішення

Таблиця 2.1. Нормативно-правові документи та їх вплив на проєктування житлового середовища для людей похилого віку

Нормативний документ	Предмет регулювання	Ключові вимоги та положення, важливі для людей похилого віку
ДБН В.2.2-15:2019 “Житлові будинки. Основні положення”	Загальні принципи формування житлового середовища.	Визначає мінімальні площі приміщень, параметри освітлення, вентиляції, санітарно-гігієнічні умови; наголошує на забезпеченні безпечного, комфортного та екологічного середовища.
ДБН В.2.2-40:2018 “Інклюзивність будівель і споруд”	Безбар’єрний доступ і універсальний дизайн.	Мінімальна ширина дверей - 0,9 м, коридорів - 1,2 м; ухил пандусів $\leq 1:12$; поручні на висоті 0,9–1,0 м; розетки - не нижче 0,4 м від підлоги. Забезпечує візуальну, тактильну та звукову орієнтацію.
ДБН В.1.1-7:2016 “Пожежна безпека об’єктів будівництва”	Вимоги до матеріалів, евакуаційних шляхів і систем сигналізації.	Евакуаційні шляхи мають бути короткими, прямими, добре освітленими; матеріали - вогнестійкі; передбачено протипожежні системи оповіщення та евакуації.
ДБН В.2.5-28:2018 “Природне і штучне освітлення”	Освітлення житлових приміщень.	Освітленість: житлові кімнати - не менше 150 лк, кухня - 200–300 лк, ванна - 100 лк; рекомендовано розсіяне тепле світло без відблисків, можливість нічного підсвічування.
ДБН В.2.5-67:2013 “Опалення, вентиляція та кондиціонування”	Мікроклімат приміщень.	Температура 20–24 °С, вологість 40–60 %, швидкість повітря $\leq 0,2$ м/с; індивідуальне регулювання тепла, запобігання протягам.
ДБН В.2.6-31:2021 “Теплова ізоляція будівель”	Енергоефективність і збереження тепла.	Регламентує теплоізоляційні параметри огорожувальних конструкцій, що сприяє стабільності мікроклімату.
ДСанПіН 173-96 “Гігієнічні вимоги до житлових будинків і приміщень”	Санітарно-гігієнічні норми.	Норми шуму - до 40 дБ удень і 30 дБ уночі; регламентація рівнів освітленості, чистоти повітря, вологості, температури.
ДСТУ Б В.2.2-3:2014 “Будинки і споруди. Загальні вимоги до доступності”	Технічні параметри безбар’єрності.	Визначає стандарти для пандусів, поручнів, ліфтів; уточнює геометрію проходів і вимоги до маркування середовища.
ДБН В.2.2-9:2018 “Громадські будинки та споруди”	Планування спільних житлових просторів.	Регламентує проєктування колівінгів, геріатричних та соціальних центрів; акцентує на доступності і комунікаційній відкритості.
Національна стратегія безбар’єрності (Постанова КМУ, 2021)	Державна політика інклюзивності.	Закріплює принципи універсального дизайну, рівних можливостей і

Нормативний документ	Предмет регулювання	Ключові вимоги та положення, важливі для людей похилого віку
		психологічної безпеки у громадських і житлових просторах.

Рис. 2.1 Вимоги до проектування житлового середовища

Висновки до розділу II

Проведений аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду, а також нормативно-методичних основ проектування житлового середовища для людей похилого віку дає змогу визначити основні тенденції та проблеми у формуванні цієї категорії житла. Українська практика перебуває на етапі становлення й характеризується фрагментарністю, відсутністю комплексних державних програм і єдиних стандартів у сфері архітектурного проектування житла для літніх людей. Більшість прикладів реалізовані як приватні ініціативи, які лише частково враховують принципи безбар'єрності та ергономіки. Проте спостерігається поступовий перехід

від інституційного доглядового типу до гуманізованого, де пріоритетом стають комфорт, психологічна стабільність і домашня атмосфера.

Дослідження зарубіжного досвіду показало, що в розвинених країнах формування житла для людей похилого віку ґрунтується на моделі самотійного проживання, інтегрованого у міське середовище. Такі житлові комплекси поєднують приватні апартаменти із зонами спільного користування, сприяють соціальній взаємодії, активності та підтримці незалежності мешканців. Ключовими особливостями зарубіжних проєктів є системність, універсальний дизайн, гнучкість простору та висока якість архітектурно-планувальних рішень. Водночас ці моделі мають і недоліки - високу вартість будівництва, стандартизацію рішень і складність адаптації під користувачів з тяжкими формами інвалідності. Порівняно з ними, українські аналоги мають значний потенціал розвитку, особливо в напрямку інтеграції житлових утворень у структуру міста та створення мережі соціально-орієнтованих сервісів.

Аналіз нормативної бази свідчить, що в Україні існує достатньо широкий комплекс документів, які регламентують окремі аспекти проєктування - від будівельних вимог (ДБН В.2.2-15:2019, ДБН В.2.2-40:2018) до санітарно-гігієнічних, ергономічних та інженерних норм. Проте чинна нормативна система не є цілісною й потребує адаптації до сучасних демографічних викликів і міжнародних стандартів інклюзивності. У проєктуванні житла для осіб похилого віку надзвичайно важливим є поєднання технічних параметрів (ширина проходів, висота робочих поверхонь, освітленість, температурний режим тощо) із гуманістичним підходом, що враховує психологічні та соціальні потреби мешканців.

З урахуванням отриманих результатів можна стверджувати, що ефективне формування житлового середовища для людей похилого віку повинно базуватися на трьох взаємопов'язаних принципах: доступність, ергономічність і психологічний комфорт. Лише інтеграція цих складових забезпечує створення простору, у якому людина старшого віку може залишатися самотійною, відчувати себе захищеною й соціально залученою. Таким чином, подальший розвиток

архітектури та дизайну житла для осіб похилого віку в Україні має бути спрямований на осучаснення нормативної бази, впровадження міжнародних стандартів інклюзивності та адаптацію кращих зарубіжних практик до національного контексту.

РОЗДІЛ III. ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

3.1. Ергономічні, функціональні та безпекові принципи організації житлового простору

Організація житлового середовища для людей похилого віку ґрунтується на системі взаємопов'язаних принципів, що визначають якість, зручність і безпечність щоденного користування простором. До ключових належать:

Основні принципи:

- Принцип ергономічної відповідності - простір має узгоджуватися з антропометричними, фізіологічними та сенсорними можливостями людини похилого віку [24, 33, 42, 43].
- Принцип функціональної логічності - планувальна структура житла повинна забезпечувати прості, короткі та зрозумілі маршрути пересування, а побутові процеси мають бути організовані максимально раціонально [14, 18, 41, 44].
- Принцип безбар'єрного доступу - усі елементи простору повинні бути доступними без фізичних перешкод: порогів, перепадів висот, вузьких проходів [1, 3, 13, 41].
- Принцип безпеки та мінімізації ризиків травматизму - середовище повинно виключати чи зменшувати небезпечні фактори: слизькі поверхні, погане освітлення, різкі перепади рівнів, гострі кути [7, 32, 38].
- Принцип адаптивності та трансформованості - простір повинен мати можливість змінюватися відповідно до вікової динаміки фізичного стану користувача [14, 24, 43].
- Принцип сенсорного комфорту - важливе забезпечення зорової, тактильної та акустичної комфортності, які впливають на орієнтацію та емоційний стан літньої людини [35, 37, 40] .
- Принцип психологічної зрозумілості та передбачуваності середовища - інтер'єр має бути інтуїтивно зрозумілим, впізнаваним і таким, що не викликає стресу чи дезорієнтації [16, 20, 21, 23, 34].

Проектування інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку ґрунтується на поєднанні трьох взаємопов'язаних аспектів - ергономіки, функціональності та безпеки. Саме їх узгоджене співвідношення формує якість житлового середовища, спрямованого на збереження самостійності, фізичної активності та психологічного комфорту мешканців старшого віку [17, 18, 33]. Ергономічні принципи визначають відповідність простору антропометричним і фізіологічним можливостям людини; функціональні - забезпечують логічну структуру житла, що полегшує побутові процеси; а безпекові - створюють умови для запобігання травмам і надмірним фізичним навантаженням.

Згідно з положеннями ДБН В.2.2-15:2019 “Житлові будинки. Основні положення” та ДБН В.2.2-40:2018 “Інклюзивність будівель і споруд”, житлові приміщення для людей похилого віку мають забезпечувати безперешкодний рух, достатню площу для маневрування, правильну організацію побутових процесів і можливість адаптації простору під зміну фізичного стану користувача [1, 3, 4, 13]. Ергономічність простору проявляється у дотриманні антропометричних параметрів, які враховують як середньостатистичні розміри тіла, так і фізичні обмеження людей старшого віку. Наприклад, мінімальна ширина проходу для безпечного пересування має становити не менше 0,9 м, а для користувачів із ходунками або візками - 1,2–1,5 м [3, 24]. Вільний простір для розвороту становить діаметр 1,5 м, що відповідає міжнародним стандартам доступності (ДСТУ Б В.2.2-3:2014). Такі параметри забезпечують можливість вільного пересування, особливо у зонах інтенсивного використання - кухнях, коридорах, передпокоях і санвузлах.

Важливим принципом є зонування житлового простору за функціональною логікою та частотою використання. Для людей похилого віку характерна потреба у скороченні маршрутів пересування та чіткій орієнтації у просторі [16, 23, 34]. Тому планувальна структура житла повинна бути максимально простою, без складних переходів, вузьких коридорів або різких поворотів. Оптимально, коли житловий простір складається з основних зон - відпочинку (спальня), активної діяльності (вітальня або кухня-вітальня), санітарно-гігієнічної (ванна, туалет) та зони зберігання речей. Між цими зонами не повинно бути перепадів висот або порогів,

а поверхні підлоги мають бути однорідними, неслизькими та без глянцевого блиску, щоб зменшити ризик падіння [7, 24, 38] .

Функціональність середовища визначається також логічним розташуванням меблів та технічного обладнання. Висота робочих поверхонь у кухонних приміщеннях має становити 0,80–0,85 м, навісних шаф - не вище 1,4–1,5 м від підлоги. Це дозволяє користуватись усіма елементами без надмірного нахилу чи витягування рук. Оптимальна висота сидінь крісел і стільців коливається в межах 0,45–0,50 м, а глибина сидіння не повинна перевищувати 0,45 м, щоб забезпечити зручну посадку без напруження колінних суглобів. У спальних кімнатах висота ліжка має становити близько 0,50–0,55 м, що дає змогу сідати та вставати без зайвого зусилля [24, 41, 42, 43].

Ергономічність інтер'єру проявляється не лише у дотриманні розмірів, але й у просторовій логіці розташування елементів. Вимикачі світла рекомендується розташовувати на висоті 0,9–1,0 м, розетки - 0,4–0,6 м, ручки шаф і вікон - у межах зони легкої досяжності. Усі елементи управління повинні бути простими у користуванні, із чітким візуальним і тактильним позначенням. Побутова техніка має мати інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, великі контрастні позначки, а дверцята холодильників чи шаф - відчинятись із мінімальним зусиллям.

Безпека середовища є одним із ключових критеріїв якості житла для людей старшого віку. Відповідно до вимог ДБН В.1.1-7:2016 “Пожежна безпека об'єктів будівництва”, евакуаційні маршрути повинні бути короткими, освітленими та позначеними зрозумілими візуальними орієнтирами [2]. Освітлення загалом відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки. Відповідно до ДБН В.2.5-28:2018, рівень освітленості в житлових кімнатах повинен становити не менше 150 лк, у робочих зонах кухні - 200–300 лк, у санвузлах - 100 лк [4, 38]. Для підвищення комфорту доцільно передбачити підсвічування вздовж маршрутів пересування, нічники або датчики руху. Це особливо актуально для запобігання нічним падінням - одній із найчастіших причин травмування людей похилого віку.

Велике значення має акустична та мікрокліматична безпека. Рівень шуму у житлових приміщеннях згідно з ДСанПіН 173-96 не повинен перевищувати 40 дБ

удень і 30 дБ уночі, оскільки підвищена гучність негативно впливає на емоційний стан і сон літніх людей. Температурний режим згідно з ДБН В.2.5-67:2013 має становити 20–24 °С при вологості 40–60 %, що сприяє стабільному самопочуттю мешканців [7, 32]. Усі системи опалення повинні мати можливість регулювання температури, а вентиляційні решітки - бути розташовані на висоті, зручній для догляду.

Окремої уваги потребують санітарно-гігієнічні приміщення. Вони мають бути безпороговими, із неслизьким покриттям і системою трапів для відведення води. Душові кабінки бажано проектувати без піддонів, з плавним ухилом до зливу. Висота унітаза повинна становити 0,46–0,50 м, поручні розміщують на висоті 0,9–1,0 м уздовж стін і біля сантехнічного обладнання. Простір перед умивальником чи душем має забезпечувати маневрування з колом не менше 1,5 м [3, 24, 37, 44]. Таке планування дозволяє користуватись приміщенням без зовнішньої допомоги, навіть при зниженій рухливості.

Одним із провідних ергономічних принципів є гнучкість і трансформованість простору. Інтер'єр житлового середовища має легко пристосовуватись до змін фізичного стану мешканця. Це передбачає використання мобільних меблів, модульних систем зберігання, знімних опорних елементів і можливість подальшої адаптації приміщень (наприклад, перетворення спальні на кімнату догляду). Такий підхід відповідає концепції “життя впродовж віку” (lifetime home), яка широко використовується в європейській практиці [14, 36, 44,].

Важливим функціональним аспектом є просторова орієнтація та зорове сприйняття. Для людей похилого віку характерне поступове погіршення зору, тому важливо забезпечити високий рівень контрастності між підлогою, стінами, меблями та дверима. Візуальні акценти допомагають швидше орієнтуватися у просторі. Також рекомендується використовувати теплі, природні кольори, які створюють атмосферу спокою й зменшують психологічне навантаження [34, 35, 39, 40]. Гострі візуальні контрасти та дзеркальні поверхні слід уникати, адже вони можуть викликати дезорієнтацію.

Велике значення має зв'язок житлового простору з природним середовищем - наявність вікон із хорошою інсоляцією, виходів на балкони або тераси, внутрішніх зелених зон. Доведено, що природне освітлення й контакт із природою позитивно впливають на психоемоційний стан літніх людей, зменшують тривожність і підвищують рівень активності.

Загалом ергономічні, функціональні та безпекові принципи організації житлового простору для людей похилого віку спрямовані на досягнення балансу між комфортом, незалежністю та захистом. Вони передбачають створення простору, який враховує фізичні та сенсорні особливості мешканця, знижує ризики травмування, полегшує виконання побутових дій і водночас формує атмосферу психологічної стабільності. Поєднання нормативних вимог, технічних стандартів і гуманістичних принципів дизайну дозволяє формувати сучасне житлове середовище, яке не лише відповідає потребам людей похилого віку, а й сприяє їх соціальній адаптації та гідному рівню життя [17, 18, 33, 36, 45].

3.2. Психологічні та художньо-композиційні принципи формування інтер'єру: колір, світло, фактура, матеріали

Психологічне сприйняття простору людьми похилого віку є фундаментальною основою формування комфортного житлового інтер'єру, оскільки саме емоційні та сенсорні реакції визначають якість життя, поведінкові сценарії та загальний стан користувача [14, 18, 19]. На відміну від молодших груп населення, літні люди сприймають середовище не лише як місце проживання, а як базовий простір безпеки, стабільності та самоконтролю. Тому інтер'єр виконує не тільки побутову, але й терапевтичну, компенсаторну та емоційно-підтримувальну функції [18, 21]. Він стає інструментом адаптації до вікових змін, допомагаючи людині зберігати впевненість, орієнтацію в просторі та внутрішню рівновагу [19, 23].

З віком у людини погіршується чіткість зору, знижується контрастність сприйняття, уповільнюється реакція на світлові та кольорові стимули, змінюється чутливість до температури й фактур поверхонь [18, 22]. Тому інтер'єр, який для молодих користувачів може здаватися комфортним або нейтральним, для осіб

похилого віку іноді стає складним для орієнтації, емоційно перевантаженим або навіть небезпечним [14, 21]. Відповідно, важливо приділяти особливу увагу кольору, світлу, структурі простору та матеріалам, які безпосередньо впливають на психофізіологічні відчуття мешканця. Саме взаємодія цих складових здатна зменшувати тривожність, стабілізувати емоційний фон, покращувати сон, стимулювати соціальну активність та підтримувати відчуття психологічного контролю.

Одним із ключових психологічних чинників є почуття передбачуваності середовища. Для людини похилого віку важливо, щоб інтер'єр був логічним, впорядкованим і не створював ситуацій сенсорного перевантаження [16, 21]. Надмірна кількість декору, занадто яскраві кольори, строкаті поверхні або складні композиційні рішення можуть спричиняти дезорієнтацію, швидко втому й підвищення рівня стресу [19]. Натомість спокійна палітра, ритмічність композиції, природні матеріали та зрозуміла структура інтер'єру сприяють формуванню відчуття стабільності та психологічного комфорту.

Іншою важливою складовою є емоційний зв'язок із простором. Дослідження показують, що в літньому віці люди значно гостріше реагують на предмети пам'яті, знайомі форми та матеріали, які нагадують про життєвий досвід і формують почуття «домашності» [18, 19]. Тому дизайн середовища має інтегрувати знайомі елементи - теплі текстури, природні кольори, дерев'яні поверхні, декоративні предмети, що викликають позитивні асоціації. Це допомагає підтримувати самоідентифікацію та знижує ризик емоційної ізоляції.

Колір є одним із найважливіших художніх інструментів у формуванні психологічно комфортного простору. У людей похилого віку зменшується здатність до сприйняття контрастів та насичених відтінків, тому палітра має базуватися на м'яких природних тонах і комфортних переходах [14, 19]. Теплі світлі кольори сприяють відчуттю затишку, а приглушені зелені та блакитні відтінки позитивно впливають на емоційний стан, знижують рівень напруження й допомагають зосередитися [21, 23]. У композиційному відношенні колір може

виконувати роль навігації: зони різної функціональності можуть мати відмінні акценти, що полегшують орієнтацію в просторі.

Важливу роль відіграє освітлення. Нерівномірне або надто яскраве світло може спричиняти дискомфорт, втому зору, а у деяких випадках - навіть дезорієнтацію [4, 24]. Тому сучасні дизайнерські практики орієнтуються на м'яке дифузне освітлення, яке рівномірно розподіляється по кімнаті та не створює різких тіней. Теплий спектр (2700–3000 K) найкраще сприймається літніми людьми, формуючи атмосферу затишку й безпеки [22]. Додаткову роль відіграє адаптивне освітлення - локальні джерела світла, нічники, підсвітки маршрутів пересування, що значно зменшують ризик нічних падінь.

Не менш важливою є тактильна складова. Люди похилого віку чутливі до температури поверхонь, ковзання та фактурних контрастів. Матеріали інтер'єру повинні бути теплими, природними та приємними на дотик: дерево, текстиль, пробка, матові поверхні, нефракційні структури [14, 24]. Вони створюють відчуття стабільності та психологічної захищеності, тоді як холодні та гладкі матеріали можуть провокувати дискомфорт і емоційне відчуження.

Акустичний комфорт також є важливою складовою художньо-композиційного рішення. Через зміни слухового апарату, надмірні шуми або тиша можуть негативно впливати на емоційний стан мешканця похилого віку [7]. Тому у середовищі доречно застосовувати звукопоглинальні матеріали, м'які поверхні, текстиль, килими та елементи, які пом'якшують реверберацію. Комплексність художньо-композиційного формування інтер'єру полягає у поєднанні всіх цих факторів у єдину гармонійну систему. Колір, світло, матеріали та пропорції повинні працювати разом, створюючи передбачуване, тепле та інтуїтивно зрозуміле середовище, що забезпечує людям літнього віку психологічну рівновагу, комфорт і впевненість у щоденному житті [14, 21, 24].

У межах цього дослідження сформовано авторську систему художньо-композиційних принципів, які враховують психофізіологічні потреби літніх людей і сучасні дизайнерські тенденції. Ці принципи стали основою подальшого аналізу та пропонування рішень у проєктній частині.

Принцип гармонійної колористичної організації інтер'єру

Колористичне середовище формує перше емоційне враження від простору та безпосередньо впливає на психофізичне самопочуття людини похилого віку. Через вікові зміни зору літні люди по-іншому сприймають насиченість і температуру відтінків. Тому колірна палітра має ґрунтуватися на теплих пастельних тонах, які створюють відчуття стабільності, домашності та психологічного комфорту. Гармонійність досягається через помірні контрасти, плавні переходи та відсутність агресивних кольорових поєднань. Колір виконує не лише естетичну, а й навігаційну функцію: різні відтінки підлоги, стін або меблів можуть позначати окремі зони, полегшуючи просторову орієнтацію.

Таким чином, гармонійне колористичне середовище забезпечує емоційну рівновагу та зменшує навантаження на зорову систему літньої людини.

Таблиця 3.1. Психологічні характеристики кольорів та їх застосування в інтер'єрі для людей похилого віку

Колір	Емоційна асоціація / вплив	Рекомендована зона використання
Бежевий, кремовий	Створює відчуття тепла, спокою та стабільності; знижує тривожність.	Основний фон стін, меблів, підлогових покриттів.
Світло-зелений	Викликає асоціації з природою, сприяє розслабленню та концентрації уваги.	Вітальні, зони відпочинку, зимові сади.
Блакитний, світло-бірюзовий	Має заспокійливий ефект, знижує рівень стресу, допомагає нормалізувати сон.	Спальні, зони релаксації, медичні кабінети.
Теплий жовтий, охра	Стимулює активність і позитивний настрій, створює відчуття сонячності.	Кухні, їдальні, денні зали, коридори.
Світло-сірий, перлинний	Нейтральний фон, який допомагає зрівноважити насичені акценти; створює елегантність.	Фонові стіни, меблі, переходи між зонами.
Кораловий, теракотовий (як акцент)	Додає енергії, але не подразнює; акцентує увагу на важливих елементах.	Декоративні вставки, подушки, текстиль, орієнтири у просторі.
Пастельно-рожевий	Викликає відчуття ніжності, турботи, покращує емоційне самопочуття.	Зони відпочинку, спальні, кімнати спілкування.
Світло-коричневий, дерев'яні відтінки	Формують почуття стабільності та довіри, створюють "домашність".	Меблі, підлоги, декоративні елементи.

Рис. 3.1. Схема гармонійного поєднання кольорів у житловому просторі літньої людини.

Принцип адаптивного й рівномірного освітлення

Освітлення є одним із найважливіших компонентів інтер'єру, який суттєво впливає на безпеку, працездатність і психологічний комфорт літніх людей. З віком потреба в освітленості зростає майже вдвічі, а надмірна темність або блискучі поверхні можуть призводити до дезорієнтації, підвищеного ризику падінь і швидкої втоми.

Адаптивне світлове середовище передбачає використання комбінованого освітлення - природного, загального та локального - із можливістю регулювання інтенсивності. Світловий спектр повинен бути теплим (2700–3000 K), що забезпечує комфортну атмосферу без різкого контрасту.

Особливу роль відіграє нічне підсвічування маршрутів пересування: його наявність мінімізує ризик травм і створює відчуття безпеки у вечірній та нічний час. Принцип адаптивного освітлення спрямований на підвищення як функціональної зручності, так і психологічного комфорту.

Принцип природності фактур матеріалів

Матеріали й фактури формують сенсорний образ інтер'єру та є одним із ключових чинників емоційної реакції людини похилого віку. Теплі на дотик

природні матеріали - дерево, текстиль, кераміка, пробка - забезпечують відчуття захищеності й стабільності. Гладкі, холодні або блискучі поверхні (метал, полірований камінь, скло) можуть викликати дискомфорт, відчуття нестабільності або навіть страх падіння.

Принцип природності передбачає використання екологічних матеріалів, виразних, але не агресивних фактур, матових поверхонь, які не дають відблисків. Тактильне середовище відіграє терапевтичну роль: комфортні на дотик поверхні знижують рівень напруження та сприяють емоційному розслабленню.

Матеріали повинні також виконувати безпекову функцію - бути неслизькими, приємними для ступні, з хорошими теплоізоляційними властивостями.

У таблиці 3.2. подано характеристику основних матеріалів, рекомендованих для використання у житлових просторах людей похилого віку, з урахуванням їх екологічних, тактильних і візуальних властивостей.

Таблиця 3.2. Властивості оздоблювальних матеріалів та їх застосування в інтер'єрах для людей похилого віку

Матеріал	Екологічність	Тактильні властивості	Візуальна безпека та сприйняття	Рекомендовані зони використання
Натуральне дерево (дуб, бук, сосна)	Висока - природне походження, не виділяє токсинів.	Тепле на дотик, приємне, сприяє відчуттю стабільності.	Візуально комфортне, створює відчуття домашності.	Меблі, підлоги, декоративні панелі.
Ламінат екологічного класу	Середня - за умови сертифікації без формальдегідів.	Гладка поверхня, іноді холодна на дотик.	Нейтральна, рівна фактура; може створювати блиск.	Підлогові покриття у спальнях і вітальнях.
Лінолеум натуральний	Висока - виготовляється з природних компонентів.	М'який, теплий на дотик, неслизький.	Матова поверхня, без відблисків; безпечний при ходьбі.	Підлоги у кухнях, коридорах, санвузлах.
Текстиль (бавовна, льон, шерсть)	Висока - натуральне походження, повітропроникний.	Приємний, м'який, теплий.	Пом'якшує простір, знижує акустичний шум.	Штори, оббивка меблів, килими, декоративні елементи.
Кераміка, теракота	Висока - природна глина, довговічність.	Холодна, тверда поверхня.	Може створювати відчуття прохолоди; колір	Підлоги та стіни у ванних кімнатах, кухнях.

Матеріал	Екологічність	Тактильні властивості	Візуальна безпека та сприйняття	Рекомендовані зони використання
			природний, стабільний.	
Скло (матове або сатиноване)	Висока, якщо без покриттів, що виділяють токсини.	Холодне, гладке, тверде.	При розсіяному світлі безпечне; уникати дзеркальних бликів.	Перегородки, двері, декоративні елементи.
Метал (алюміній, латунь)	Середня - залежить від покриття.	Холодний, твердий, слизький.	Візуально “важкий”; потребує поєднання з теплими матеріалами.	Ручки, фурнітура, елементи освітлення.
Пластик (екологічний поліпропілен, ПВХ без фталатів)	Низька або середня - залежно від типу пластику.	Гладкий, іноді липкий на дотик.	Може виглядати штучно; потребує помірного застосування.	Тимчасові елементи, оздоблення меблів.
Бамбук, пробка	Висока - відновлюваний природний ресурс.	М'який, еластичний, теплий.	Візуально теплий, приємний, природний.	Підлоги, панелі, декоративні вставки.

Принцип функціонально-композиційної впорядкованості

Функціонально-композиційна впорядкованість інтер'єру є необхідною умовою комфортного проживання людей похилого віку, оскільки саме вона визначає логічність просторової структури, зрозумілість взаєморозташування елементів і передбачуваність руху в межах житла. У старшому віці когнітивні процеси уповільнюються, а здатність до складної просторової орієнтації знижується, тому композиційна організація повинна забезпечувати ясність і структурність середовища. Простір має бути побудований так, щоб користувач легко впізнавав основні функціональні зони, міг передбачити їхній зв'язок, а маршрути пересування не вимагали додаткових зусиль для орієнтації. Візуальна симетрія, повторюваність форм, чіткі лінії, збалансовані пропорції та відсутність надмірної фрагментації допомагають формувати відчуття стабільності й внутрішньої гармонії. Упорядкований простір сприяє зниженню рівня тривожності, полегшує повсякденну діяльність, мінімізує ризик дезорієнтації та підвищує психологічну

впевненість мешканця. Композиційний центр - природне світло, характерний об'єкт меблювання або елемент декору - виконує роль орієнтира і підсилює читабельність простору. Таким чином, принцип функціонально-композиційної впорядкованості забезпечує логічну, інтуїтивно зрозумілу структуру житла, що сприяє самостійності та безпеці людини похилого віку.

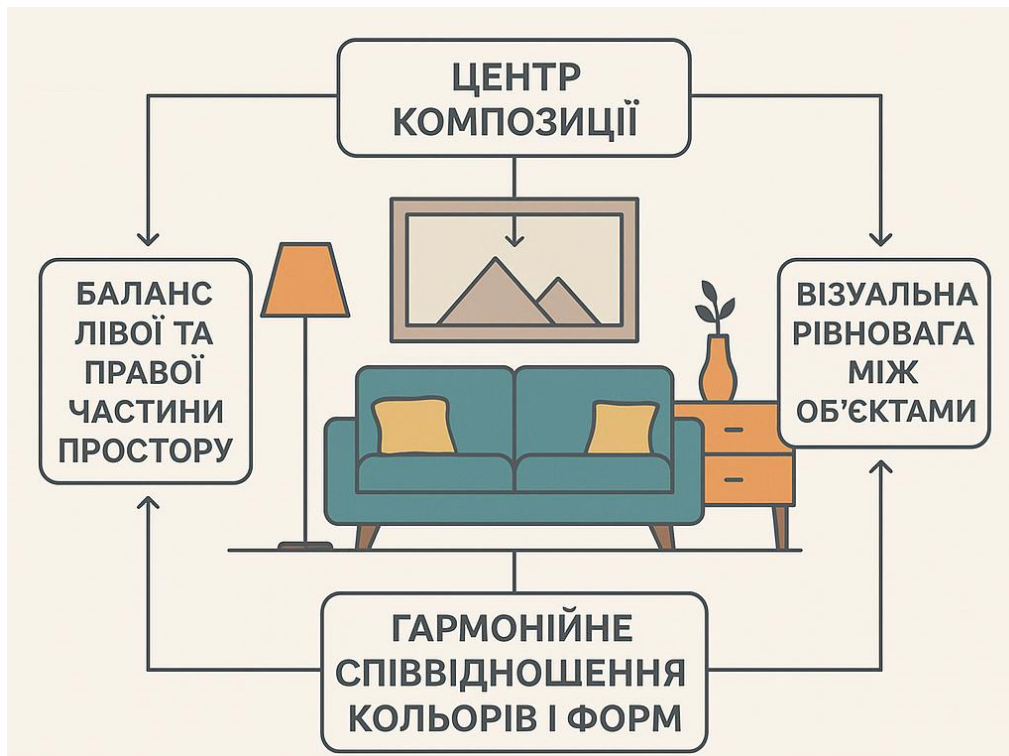

Рис. 3.3. Схема організації функціонально-композиційної рівноваги інтер'єру (центр → баланс → орієнтири).

Таке вирішення зменшує ризик дезорієнтації, створює відчуття гармонії й стабільності середовища.

Принцип мультисенсорного комфорту

Мультисенсорний комфорт передбачає створення такого інтер'єру, в якому гармонійно взаємодіють усі канали сприйняття - зоровий, слуховий, тактильний, температурний і нюховий. У літньому віці сенсорна система зазнає змін: зір втрачає чутливість до контрастів, слух реагує на надмірні шуми, шкіра гостріше сприймає температуру та фактуру поверхонь. Тому інтер'єр має підтримувати оптимальний баланс чуттєвих стимулів, не перевантажувати мешканця та не створювати надмірних подразників. Візуальний комфорт забезпечується приглушеними,

теплими кольорами та рівномірним освітленням без різких контрастів чи відблисків. Акустичний комфорт ґрунтується на використанні звукопоглинальних матеріалів - текстилю, килимів, штор - які пом'якшують реверберацію та створюють спокійну атмосферу. Тактильний комфорт досягається добром матеріалів із приємною фактурою: м'яких тканин, теплого дерева, матових натуральних поверхонь. Температурний комфорт формується через стабільний мікроклімат, відсутність протягів, теплі поверхні підлоги та можливість регулювати інтенсивність опалення. Нюховий комфорт створюється за допомогою природних, ненав'язливих запахів - свіжого повітря, деревини, текстилю - та якісної вентиляції. Узгодження всіх чуттєвих характеристик формує стабільне, спокійне середовище, яке знижує навантаження на нервову систему та сприяє психологічному добробуту літньої людини.

У таблиці 3.3. подано основні складові сенсорного комфорту, їхній вплив на емоційний і фізіологічний стан людини похилого віку, а також рекомендації щодо їх урахування під час проектування житлового простору.

Таблиця 3.3. Сенсорні компоненти житлового середовища та їхній вплив на комфорт людей похилого віку

Сенсорний елемент	Характеристика / засіб забезпечення комфорту	Психофізіологічний вплив на людину похилого віку	Рекомендації для проектування інтер'єру
Освітлення	Поєднання природного та штучного, рівномірний розподіл світлового потоку, теплий спектр (2700–3000 K).	Знижує зорове навантаження, формує почуття безпеки, сприяє орієнтації у просторі.	Використовувати світильники з розсіяним світлом; уникати різких тіней і відблисків; передбачати нічне підсвічування маршрутів пересування.
Акустика (звукове середовище)	Використання звукопоглинальних матеріалів: текстиль, штори, килими, м'які панелі.	Зменшує тривожність, покращує концентрацію, полегшує спілкування.	Застосовувати матеріали, що пом'якшують реверберацію; уникати гучних побутових приладів; забезпечити акустичну ізоляцію спальні.

Сенсорний елемент	Характеристика / засіб забезпечення комфорту	Психофізіологічний вплив на людину похилого віку	Рекомендації для проектування інтер'єру
Тактильність	Перевага теплих, м'яких і природних матеріалів: дерево, тканини, пробка, шкіра, кераміка.	Сприяє емоційному розслабленню, підвищує почуття стабільності та безпеки.	Уникати холодних і слизьких поверхонь; використовувати неслизькі покриття підлоги; забезпечити приємну на дотик фактуру меблів.
Температурний комфорт	Стабільна температура 20–24 °С, вологість 40–60 %, мінімальні перепади.	Підтримує фізіологічну рівновагу, запобігає стресу та втомі.	Передбачати індивідуальне регулювання тепла; уникати протягів і перегріву поверхонь.
Запахи (аромасередовище)	Природні, ненав'язливі аромати (дерево, текстиль, свіжість повітря).	Сприяють позитивному емоційному стану, викликають спогади, формують відчуття дому.	Забезпечити якісну вентиляцію; уникати синтетичних ароматизаторів; використовувати живі рослини або натуральні ефірні масла.
Колірно-світлове середовище	Збалансоване поєднання м'яких теплих тонів і природного освітлення.	Підвищує емоційну стабільність, зменшує втому, покращує орієнтацію.	Використовувати теплі пастельні відтінки; уникати різких контрастів; застосовувати колір для функціональної навігації.
Природні звуки / тиша	Звуки природи, фонове “біле шумлення” замість повної тиші.	Знижує відчуття ізоляції, покращує емоційний стан.	Використовувати акустичні системи з регульованою гучністю

Принцип емоційно-психологічної стабільності та персоналізації середовища

Емоційно-психологічна стабільність інтер'єру відіграє провідну роль у формуванні комфортного житлового середовища для людей похилого віку, оскільки саме емоційний фон визначає відчуття безпеки, впевненості, самоповаги та належності до простору. Дім у старшому віці набуває особливої цінності, стаючи місцем, де зосереджена особиста історія, спогади та важливі символи життя. Тому інтер'єр має підтримувати цю емоційну прив'язаність, бути впізнаваним, м'яким і не агресивним. Персоналізація середовища, що проявляється у збереженні знайомих предметів, фотографій, декоративних речей або текстилю, підсилює

відчуття ідентичності та психологічної стабільності. Важливо також забезпечити можливість мешканця впливати на організацію простору: змінювати дрібні елементи декору, переміщувати предмети, обирати інтенсивність освітлення або температури. Емоційно збалансоване середовище не повинно бути перевантаженим - надмірна кількість деталей створює хаос і підвищує тривожність. Натомість теплі матеріали, зрозумілі форми, сталі пропорції та природні кольори допомагають формувати відчуття затишку та безпеки. Принцип емоційно-психологічної стабільності створює середовище, що не лише відповідає функціональним потребам літньої людини, а й підтримує її внутрішній стан, сприяє почуттю спокою та гідності, що є ключовими чинниками успішного проживання у похилому віці.

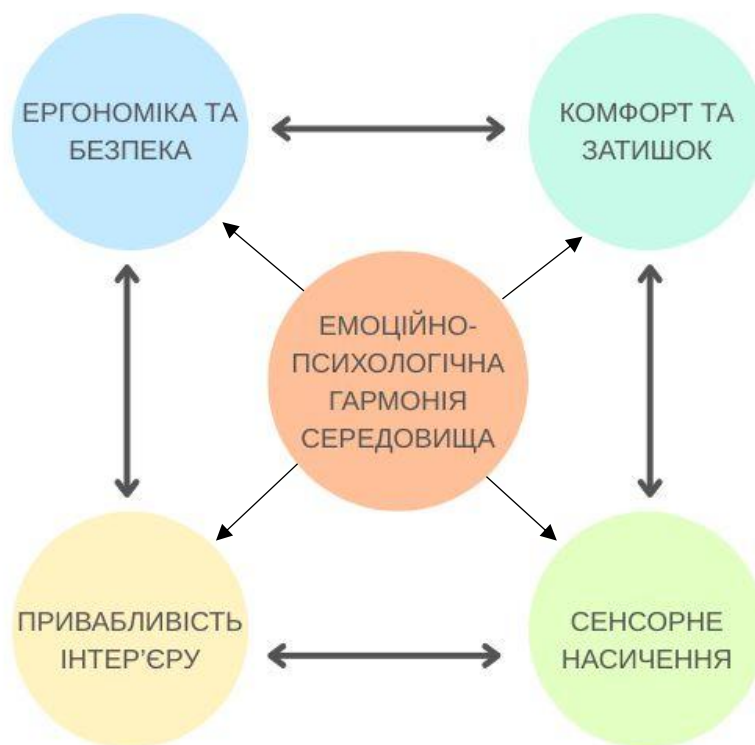

Рис. 3.4. Концептуальна схема емоційно-психологічної гармонії середовища.

Таким чином, емоційно збалансований простір стає для людини похилого віку не лише функціональним житлом, а й терапевтичним середовищем, що підтримує внутрішню рівновагу.

Застосування зазначених принципів у процесі проєктування інтер'єрів житлових утворень для людей похилого віку забезпечує формування гармонійного, безпечного й психологічно комфортного простору. Взаємодія кольору, світла, фактури та матеріалів створює середовище, у якому людина почувається впевнено, розуміє логіку простору та емоційно відпочиває. Художньо-композиційні рішення мають не лише естетичну, але й соціально-терапевтичну функцію, сприяючи збереженню гідності, самостійності та позитивного сприйняття життя у похилому віці.

3.3. Сучасні тенденції та інноваційні підходи у проєктуванні житлових просторів для осіб похилого віку

Розвиток сучасного дизайну житлового середовища для людей похилого віку відображає глобальні соціальні зміни, пов'язані зі старінням населення, зростанням тривалості життя та переосмисленням ролі людини старшого віку в суспільстві [10, 11, 18]. В дизайнерській практиці все більшої ваги набуває гуманістичний підхід, що ґрунтується на принципах гідності, самостійності та психологічного комфорту [14, 18, 19]. Сучасні тенденції проєктування орієнтовані на створення простору, який не лише компенсує фізіологічні обмеження, але й підтримує активність, соціальну взаємодію та емоційну рівновагу [18, 19]. Одним із провідних напрямів є впровадження принципів універсального дизайну, який забезпечує зручність і доступність середовища для всіх без потреби в спеціальній адаптації [15]. Його сутність полягає у створенні житлового простору, де кожна функціональна зона легко сприймається, зрозуміла у користуванні та безпечна для осіб із різним рівнем рухливості. В українському контексті ці принципи закріплені в ДБН В.2.2-40:2018 “Інклюзивність будівель і споруд” [1] та Національній стратегії безбар'єрності (2021 р.) [13], що орієнтовані на формування безперешкодного, психологічно комфортного середовища.

У практичній реалізації універсальний дизайн поєднує функціональні рішення (широкі дверні прорізи, адаптивні меблі, інтуїтивну навігацію) з естетичними та

емоційними чинниками - гармонією кольорів, м'яким світлом, теплими фактурами та природними матеріалами [14, 19, 24].

Важливою тенденцією останніх років стало впровадження технологій “розумного житла” (smart home), які сприяють збереженню незалежності людей похилого віку [10, 18]. Інтелектуальні системи дозволяють дистанційно керувати освітленням, температурою, вентиляцією, побутовими приладами та системами безпеки. Сенсорні датчики руху, нічне підсвічування маршрутів пересування, автоматичне вимкнення приладів і сигналізація у випадку падіння забезпечують високий рівень безпеки [14, 24]. Такі технології не лише знижують фізичне навантаження, а й формують у мешканців відчуття контролю над середовищем, що позитивно впливає на психологічний комфорт [18, 22].

Не менш актуальною є концепція біофільного дизайну (biophilic design), що базується на інтеграції природних елементів у штучне середовище. Контакт із природою доведено зменшує рівень стресу, покращує концентрацію та підвищує загальне самопочуття [14, 19]. Біофільний підхід реалізується через використання натуральних матеріалів (дерево, камінь, бавовна), м'якого природного освітлення, озеленення інтер'єрів і створення відкритих просторів - внутрішніх двориків, балконів, терас [19, 24]. Для людей похилого віку така архітектурна стратегія має терапевтичний ефект: природні фактури та кольори створюють емоційну стабільність, відчуття зв'язку з живим світом і безпеки.

Суттєву роль у сучасному проектуванні відіграє сенсорний і терапевтичний дизайн, який враховує взаємодію людини з середовищем на рівні всіх органів чуття [14, 22, 24]. Простір має бути тактильно приємним, візуально спокійним, акустично збалансованим і термічно комфортним. Поняття “сенсорної рівноваги” передбачає поєднання оптимального чуттєвого насичення із приглушенням подразників. В інтер'єрах для людей старшого віку це означає використання спокійних пастельних тонів, помірного освітлення, м'яких матеріалів, ароматів природного походження [14, 22]. Візуальні орієнтири (контраст кольору стін і підлоги, маркування переходів) підсилюють безпеку пересування та допомагають підтримувати самостійність [15, 21].

Окремим напрямом, який набуває поширення у світовій практиці, є терапевтична архітектура (healing design). Її мета - створити простір, який сприяє відновленню фізичного й емоційного здоров'я користувачів [14, 19, 22]. Такий підхід реалізується через використання кольоротерапії, світлотерапії, акустичних і ароматичних рішень, що впливають на психоемоційний стан людини. Для житла літніх людей терапевтичний дизайн означає створення спокійного середовища з можливістю усамітнення, м'яких форм, приглушеного освітлення та елементів, які викликають позитивні асоціації.

Серед архітектурних тенденцій також виокремлюється соціально орієнтоване житло (co-housing, senior community), яке поєднує приватні житлові одиниці зі спільними просторами - їдальнями, бібліотеками, рекреаційними зонами, внутрішніми садами [11, 18, 19]. Така модель сприяє соціальній інтеграції, спілкуванню, взаємопідтримці й профілактиці ізоляції. Для України ця тенденція є перспективною [10, 13], оскільки відповідає сучасним соціальним викликам і може стати альтернативою традиційним геріатричним закладам. Не менш значущою є екологічна сталість - використання енергоефективних систем, матеріалів з низьким вмістом шкідливих речовин, технологій утилізації та повторного використання ресурсів. Екологічні рішення не лише зменшують експлуатаційні витрати, а й формують здорове мікросередовище. Для людей похилого віку, у яких підвищена чутливість до мікроклімату, такі параметри є критично важливими [10, 12, 24].

Отже, сучасні підходи до проектування житла для осіб похилого віку базуються на поєднанні трьох ключових стратегій: інклюзивності, сенсорної гармонії та екологічної сталості. Вони забезпечують комплексний комфорт - фізичний, емоційний та соціальний - і сприяють продовженню активного, незалежного життя людини в умовах, максимально адаптованих до її можливостей. У результаті інтер'єр перетворюється на не просто функціональний простір, а на середовище підтримки, де архітектура стає засобом збереження здоров'я, гідності та внутрішньої рівноваги людини похилого віку.

Висновки до розділу III

У третьому розділі було здійснено комплексний аналіз принципів і сучасних підходів до формування житлових інтер'єрів для людей похилого віку. Дослідження показало, що дизайн такого середовища повинен ґрунтуватися не лише на ергономічних та функціональних вимогах, а й на глибокому розумінні психологічних, сенсорних і художньо-композиційних потреб літньої людини. Саме інтеграція цих аспектів формує сучасний гуманістично орієнтований підхід до створення житла для старшої вікової групи.

У параграфі 3.1 було доведено, що основою формування житлового середовища є ергономічні, функціональні та безпекові принципи. Простір повинен забезпечувати безбар'єрність, можливість вільного маневрування, логічні маршрути пересування та адаптивність під фізичні зміни користувача. Зручність користування інтер'єром, правильна організація висот, достатнє освітлення, відсутність слизьких поверхонь і перепадів рівнів - ключові чинники, які підтримують самостійність та знижують ризики травматизму. Ці принципи створюють фізичну основу, на якій ґрунтується подальша естетична та психологічна організація простору.

У параграфі 3.2 було сформовано авторську систему з шести психологічних і художньо-композиційних принципів, які впливають із закономірностей сенсорного та емоційного сприйняття простору людьми похилого віку та є основою для формування комфортного інтер'єру:

- *Принцип гармонійної колористичної організації інтер'єру* - передбачає використання теплих, природних, м'яких кольорів, що знижують зорове навантаження, забезпечують відчуття домашності й виконують роль навігаційних орієнтирів.
- *Принцип адаптивного й рівномірного освітлення* - забезпечує м'яке світлове середовище без різких тіней і відблисків, із можливістю регулювання інтенсивності освітлення та організацією нічного підсвічування маршрутів пересування.

- *Принцип природності фактур матеріалів* - ґрунтується на застосуванні теплих, тактильно приємних і екологічних матеріалів, які формують відчуття стабільності та психологічного комфорту, одночасно виконуючи безпекову функцію.
- *Принцип функціонально-композиційної впорядкованості* - спрямований на створення інтер'єру з чіткою структурою, логічним поділом на зони, впізнаваними орієнтирами та композиційною стабільністю, що зменшує ризик дезорієнтації та знижує емоційне навантаження.
- *Принцип мультисенсорного комфорту* - забезпечує узгоджену взаємодію всіх органів чуття: світлових, акустичних, тактильних, температурних та нюхових характеристик. Він формує гармонійне середовище без надмірних подразників і сприяє нормалізації психоемоційного стану.
- *Принцип емоційно-психологічної стабільності та персоналізації середовища* - передбачає створення впізнаваного, м'якого та дружнього інтер'єру, що підтримує особисту ідентичність літньої людини. Персональні предмети, знайомі форми та теплі матеріали сприяють почуттю належності, безпеки та внутрішньої рівноваги.

Сформована система принципів відображає складний характер сприйняття простору літньою людиною й поєднує функцію підтримки, стабілізації, навігації та емоційного балансу. Вона є цілісною концептуальною моделлю, що виходить за межі традиційного розуміння композиції й охоплює психофізіологічні, сенсорні та естетичні аспекти.

У п. 3.3 було проаналізовано сучасні інноваційні тенденції, що впливають на формування житлового середовища для людей похилого віку. До ключових підходів належать: універсальний дизайн, біофільний дизайн, сенсорний і терапевтичний дизайн, технології «розумного дому» та соціально орієнтовані житлові моделі. Усі вони спрямовані на підвищення доступності, безпеки та самостійності, але водночас - на підтримку емоційного благополуччя, соціальної активності та психологічної рівноваги.

Таким чином, результати третього розділу підтверджують, що ефективне проєктування житла для людей похилого віку базується на поєднанні трьох взаємопов'язаних компонентів:

- фізичної доступності, ергономічності та безпеки,
- психологічного й сенсорного комфорту,
- художньо-композиційної гармонії та емоційної підтримки.

Інтеграція цих складових дозволяє створити житловий простір, який не лише відповідає фізіологічним потребам людини похилого віку, а й забезпечує її емоційну стабільність, самоідентичність, гідність і якість життя. Отримані принципи є фундаментом подальших проектних рішень та узгоджуються з концепцією активного, незалежного й психологічно комфортного старіння.

РОЗДІЛ IV. ПРОЄКТНА КОНЦЕПЦІЯ ТА ДИЗАЙН ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВОГО УТВОРЕННЯ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ

4.1. Концепція дизайну інтер'єрів: комфорт, доступність, орієнтація

Проектна концепція інтер'єрів житлового утворення для самостійного проживання людей похилого віку ґрунтується на визначених в даній роботі теоретичних принципах, а також на ідеї створення такого середовища, у якому літня людина може зберігати незалежність, індивідуальність та звичний життєвий уклад, отримуючи при цьому всі необхідні умови для безпечного та комфортного щоденного життя. На відміну від інституційних просторових моделей, що передбачають постійний догляд і нагляд, проєкт орієнтований на формування приватного житлового середовища, яке максимально наближене до структури традиційного житла, але адаптоване до вікових змін і типових фізичних обмежень. Такий підхід є особливо актуальним у сучасних умовах, коли кількість людей похилого віку, які прагнуть зберегти автономність, постійно зростає.

Основою концепції стало розуміння того, що самостійне проживання потребує поєднання двох ключових характеристик - з одного боку, простір повинен залишатися знайомим, емоційно теплим і зручним для побутової діяльності, з іншого - він має бути технічно адаптованим для безпечного пересування та виконання щоденних завдань. Саме тому у проєкті акцент зроблено на створенні інтер'єру, в якому домашність і ергономічність не протистоять одна одній, а інтегруються у єдину просторову систему. Особлива увага приділяється формуванню відчуття домашності, адже для людей похилого віку простір житла є фундаментальним джерелом психологічної стабільності. У межах концепції застосовуються теплі природні кольори, м'яке розсіяне освітлення, дерев'яні поверхні та текстиль, які створюють звичне тактильне й візуальне середовище. Інтер'єр не містить виразних стилістичних контрастів або агресивних декоративних елементів, що можуть викликати перевантаження чи почуття дискомфорту. Водночас у проєкті передбачена можливість персоналізації простору: мешканець може розміщувати власні фотографії, книги, декоративні

речі, формуючи індивідуальний «образ дому». Таким чином забезпечується не лише естетичний комфорт, а й емоційний зв'язок із середовищем.

Другим фундаментальним складником концепції є забезпечення доступності, яка у випадку самотійного проживання набуває вирішального значення. Простір організовується таким чином, щоб людина могла без сторонньої допомоги виконувати всі побутові завдання - від пересування до приготування їжі. У зв'язку з цим важливою є відсутність порогів та різких перепадів висоти, достатня ширина проходів, неслизькі поверхні підлоги, безпечні кути меблів та зручне розташування робочих зон. Меблі підбираються з урахуванням антропометричних параметрів людей старшого віку, оптимальної висоти сидінь, можливості безпечного вставання та присідання. Усі елементи керування - вимикачі, розетки, ручки, побутові прилади - розташовуються у зоні легкої досяжності, що мінімізує фізичне навантаження та підвищує безпеку.

Ще одним визначальним аспектом концепції є забезпечення зрозумілої просторової орієнтації. З віком люди часто стикаються зі зниженням зору, уповільненням реакцій і труднощами у швидкому розпізнаванні структури приміщення. Тому інтер'єр має бути максимально логічним та передбачуваним. У проєкті застосоване помірне колірне зонування, що допомагає краще розуміти функції окремих частин приміщення; передбачено контраст між підлогою та стінами, який полегшує сприйняття меж; організовано рівномірне освітлення без різких тіней і відблисків, що підвищує безпеку пересування. Візуальні орієнтири виконують не декоративну, а навігаційну роль і дозволяють людині швидко знаходити потрібні зони. Сенсорний комфорт також займає важливе місце у концепції. Люди похилого віку часто чутливі до різких запахів, холодних поверхонь, шуму і візуального перевантаження, тому матеріали і фактури обираються з урахуванням м'якості сприйняття - матові поверхні, теплі матеріали, текстиль, відсутність дзеркальних покриттів, акустичне пом'якшення. Ці засоби забезпечують рівновагу сенсорних відчуттів, сприяють зниженню стресу й створюють сприятливу атмосферу для тривалого перебування в інтер'єрі.

Окремо концепція підкреслює гнучкість простору. Ураховуючи, що стан здоров'я людини може з часом змінюватися, інтер'єр проєктується так, щоб окремі елементи могли адаптуватися: меблі легко пересуваються, робочі зони трансформуються, а структура простору дозволяє безболісно додавати нові елементи підтримки - додаткові поручні, мобільні сидіння, допоміжні засоби. Так забезпечується поступова адаптація середовища без необхідності повного перепроєктування. Важливим завданням є також баланс між приватністю та можливістю спілкування. Хоча житлове утворення призначене для самотійного проживання однієї людини, проєкт враховує потребу у соціальній включеності, сприйнятті світу за межами власної кімнати, можливості прийняти гостей, поспілкуватися з близькими або просто провести час у загальній вітальні чи на терасі. Таким чином у проєкті поєднується приватний простір із зонами, що сприяють соціальним контактам, зберігаючи при цьому абсолютну автономність мешканця у власному житловому блоці.

Підсумовуючи, концепція дизайну інтер'єрів житлового утворення для самотійного проживання людей похилого віку спрямована на гармонійне з'єднання функціональності та домашності, безпеки та естетики, технологічної адаптивності та емоційного комфорту. Простір у межах проєкту виконує не лише житлову функцію, а й роль підтримувального середовища, що дозволяє людині похилого віку зберігати контроль над власним життям, відчувати стабільність, автономність і психологічну рівновагу, які є визначальними для гідного та активного старіння.

4.2. Вихідні дані для проєктування. Характеристика об'єкта проєктування

Проєктоване житлове утворення для самотійного проживання людей похилого віку розміщується на території сучасного житлового комплексу ЖК «Варшавський 2» у місті Києві, за адресою просп. Правди, Подільський район. Комплекс характеризується розвиненою інфраструктурою, транспортною доступністю та достатньою забезпеченістю соціальними й сервісними об'єктами, що робить його сприятливим середовищем для проживання людей старшого віку. Розташування

об'єкта в міському середовищі забезпечує безпосередній доступ до магазинів, аптек, побутових закладів, зон відпочинку та медичних установ, що є важливим чинником для підтримання автономності мешканця.

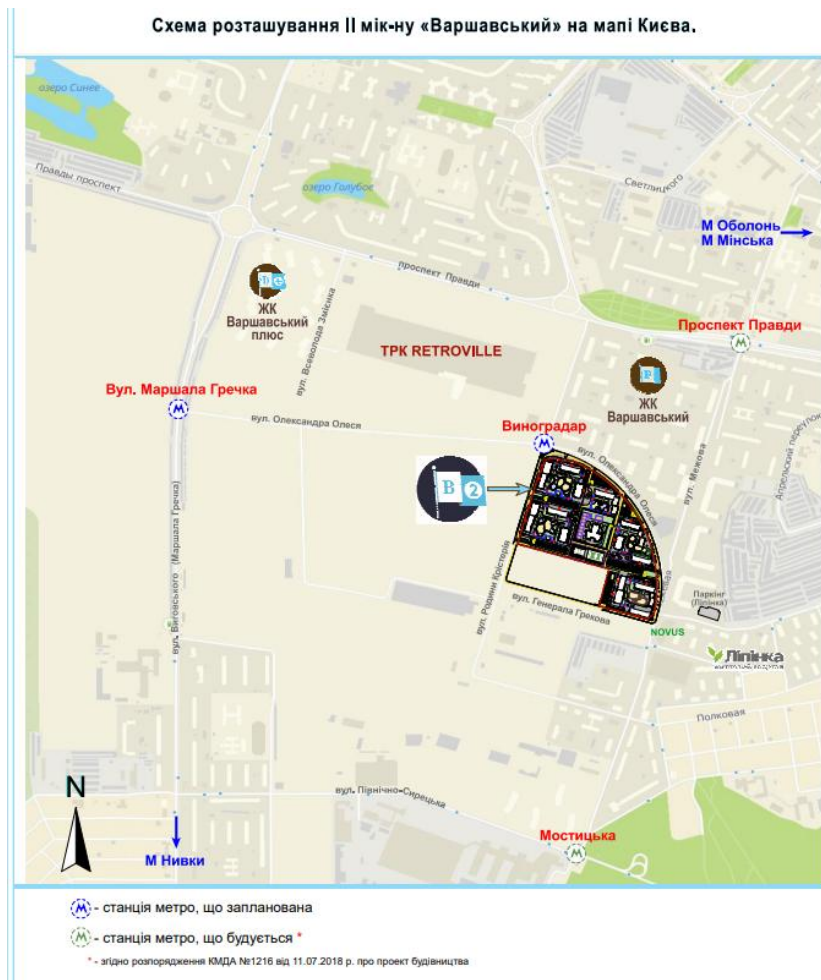

Рис.4.2.1. Ситуаційна схема

Рис.4.2.2. Загальний вигляд житлового комплексу «Варшавський 2»

Об'єктом проєктування є дві окремі житлові одиниці у складі багатоквартирного будинку, яка потребує адаптацію до потреб людини похилого віку. Приміщення має компактну структуру та достатню площу для організації усіх необхідних функцій: зони відпочинку, кухні-вітальні, санвузла, місця зберігання та побутових процесів. Планувальні характеристики простору дозволяють створити безбар'єрне середовище, яке відповідає сучасним ергономічним вимогам та принципам універсального дизайну.

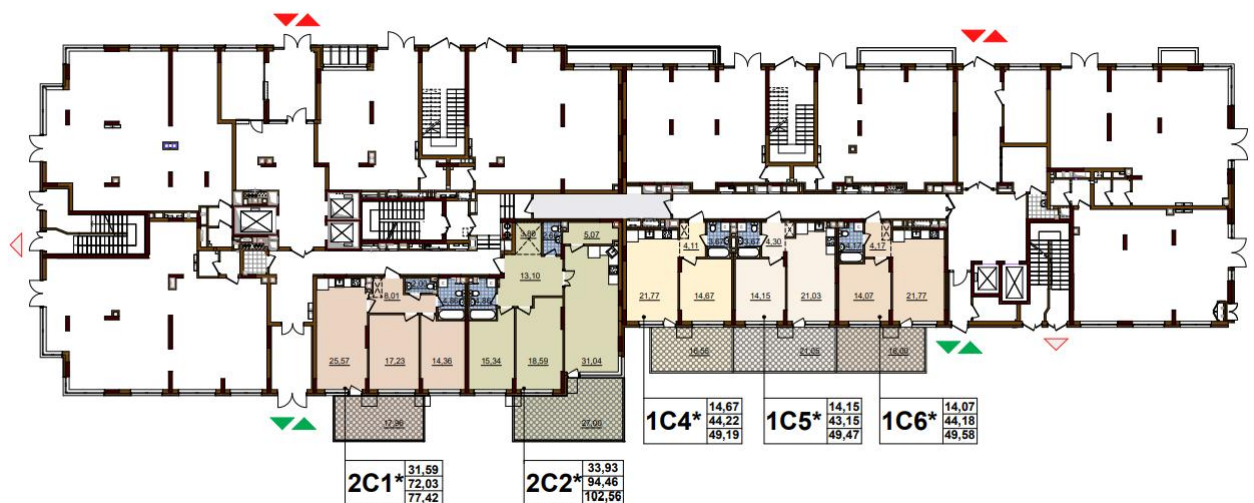

Рис.4.2.3. План поверху

Будівля ЖК «Варшавський 2» належить до сучасної київської житлової забудови з раціональною модульною структурою, великоформатними віконними прорізами та якісними технічними параметрами. Вихідні дані об'єкта передбачають добру інсоляцію приміщення, що важливо для створення комфортного мікроклімату та забезпечення психологічного благополуччя мешканця. Вікна орієнтовані у бік внутрішнього двору комплексу, що мінімізує шумове навантаження від магістралей і створює сприятливі умови для організації зони відпочинку. Попередній аналіз стану житлової одиниці виявив ряд недоліків, притаманних типовій забудові: наявність локальних перепадів висоти, вузьких проходів, незручне розташування сантехнічного обладнання, а також використання матеріалів, не призначених для людей із чутливим сприйняттям поверхонь.

Ураховуючи конструктивні особливості будівлі ЖК «Варшавський 2», у проєкт були закладені можливості для оптимізації природного освітлення та вентиляції, удосконалення планувальної логіки та впровадження безбар'єрних рішень. Завдяки

прийнятному габариту приміщень стало можливим організувати чітку послідовність руху - від вхідної групи до зони відпочинку, кухні-вітальні та санвузла. Така структура забезпечує зрозуміле та інтуїтивне сприйняття простору, що є важливим для людей похилого віку. Дизайнерське рішення передбачає створення емоційно комфортного середовища, яке органічно поєднується з архітектурою житлового комплексу. Завдяки сучасному контексту ЖК «Варшавський 2», інтер'єр може бути оформлений у м'якій сучасній стилістиці, без надмірної технократичності або декоративної складності. Простір орієнтований на забезпечення приватності, безпеки та самостійності мешканця та відповідає загальній концепції активного довголіття.

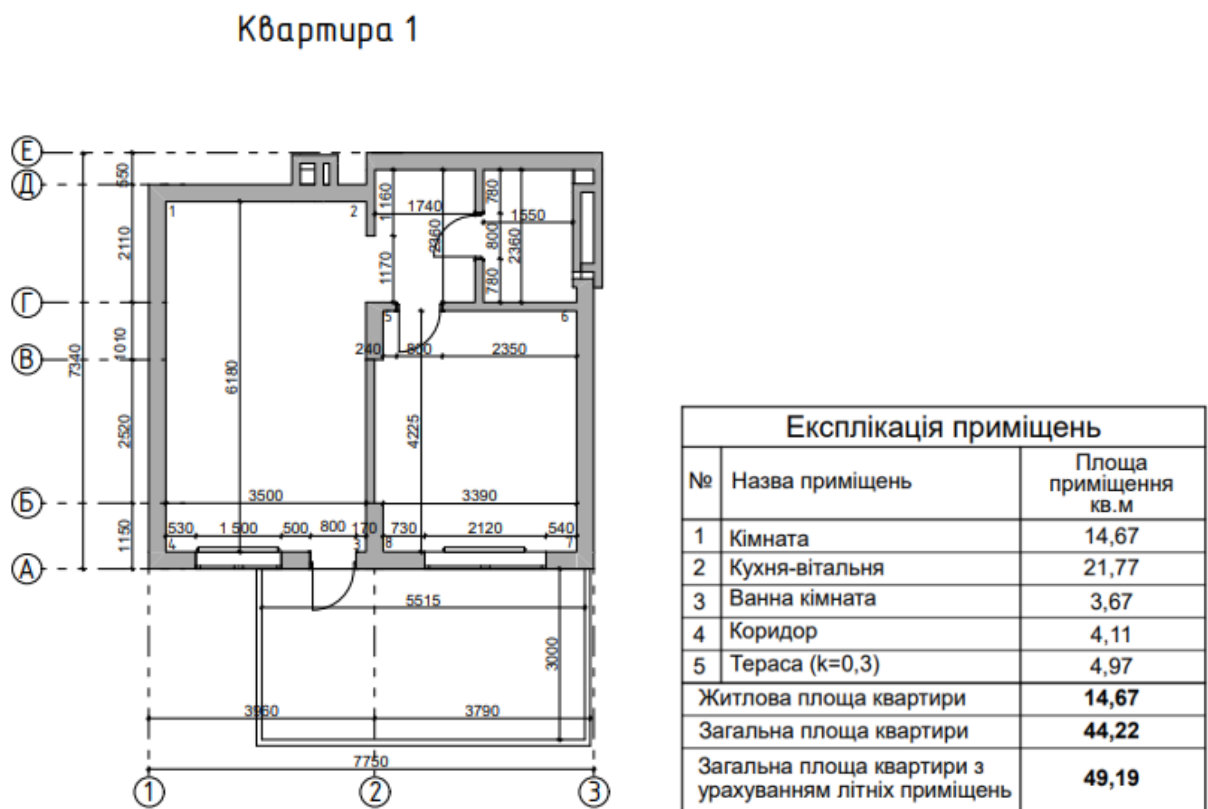
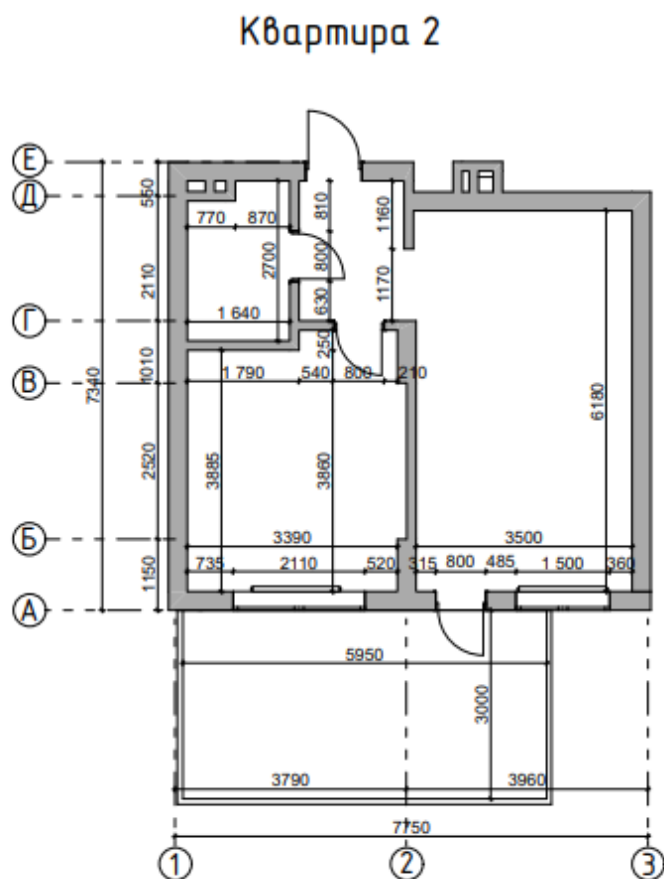

Рис.4.2.4. Обмірний план першої квартири, експлікація приміщень.

Перша житлова одиниця характеризується компактною структурою та односторонньою орієнтацією вікон. Така конфігурація потребує ретельної організації простору, чіткої логіки розміщення функцій та оптимізації природного освітлення. Основний виклик для цієї квартири полягає у створенні максимально вільного маршруту пересування при збереженні повного набору житлових функцій - зони відпочинку, кухні-вітальні, санвузла та місць зберігання.

Експлікація приміщень		
№	Назва приміщень	Площа приміщення кв.м
1	Кімната	14,07
2	Кухня-вітальня	21,77
3	Ванна кімната	4,17
4	Коридор	4,17
5	Тераса (k=0,3)	5,40
Житлова площа квартири		14,07
Загальна площа квартири		44,18
Загальна площа квартири з урахуванням літніх приміщень		49,58

Рис.4.2.5. Обмірний план другої квартири, експлікація приміщень.

Друга квартира має більший потенціал за рахунок більшої площі або зручнішої геометрії. У ній можливе створення більш розділених функціональних зон, включення додаткової площі для зберігання, комфортного санвузла та просторішої кухні-вітальні. Завдяки цьому друга квартира дозволяє продемонструвати розширену модель житлового утворення, де особлива увага приділяється гнучкості та можливості адаптації простору до змін фізичного стану мешканця.

З огляду на орієнтацію квартир у межах ЖК «Варшавський 2», у проєкт було закладено максимальне використання природного світла. Сонячний режим дозволив визначити оптимальне розташування спальної зони та робочих поверхонь. Контекст сучасної забудови дає можливість створити інтер'єр у м'якій, сучасній стилістиці, яка поєднує теплі матеріали, світлі фактури та ергономічні меблі. Усі рішення у двох квартирах мають єдину концептуальну основу - формування приватного, домашнього, передбачуваного середовища, у якому людина похилого віку може жити самотійно та впевнено.

4.3. Функціонально-планувальне рішення житлового утворення

Функціонально-планувальне рішення двох житлових утворень, розроблених у межах цього проєкту, базується на комплексному застосуванні визначених авторських принципів дизайну: гармонійної колористичної організації інтер'єру, адаптивного й рівномірного освітлення, природності фактур матеріалів, функціонально-композиційної впорядкованості, мультисенсорного комфорту та емоційно-психологічної стабільності середовища. Їх інтеграція у планувальну структуру забезпечує комфортне, безпечне й передбачуване середовище для самостійного проживання людей похилого віку.

Оскільки обидві квартири розташовані в уже збудованому житловому комплексі «Варшавський 2», планувальні рішення розроблялися в межах існуючих конструктивних параметрів, орієнтації вікон та технічних можливостей приміщень. Основним завданням стало не змінити геометрію простору, а адаптувати його до психофізіологічних потреб літньої людини, посилюючи відчуття стабільності, логічності й безбар'єрності.

Застосування принципу функціонально-композиційної впорядкованості

Логічність структури простору реалізована через чіткий поділ квартир на основні функціональні зони:

- зона відпочинку (спальня),
- зона щоденної активності (вітальня або кухня-вітальня),
- санітарно-гігієнічний блок,
- система зберігання та допоміжні простори.

Маршрути пересування спроектовані прямолінійно, без різких поворотів, звужень та візуальних перешкод. Композиційна вісь кожної квартири підкреслена природним освітленням та центром простору - у першій квартирі це вітальня з виходом на балкон, у другій - простора кухня-вітальня. Структура приміщень вибудована так, щоб літня людина могла легко орієнтуватись і передбачати розташування ключових зон.

Застосування принципу гармонійної колористичної організації інтер'єру

Планувальне рішення передбачає логічне розміщення зон із урахуванням їх емоційного впливу. Спальня - у найбільш тихій частині квартири, оформлена в теплій пастельній палітрі, яка сприяє розслабленню. Вітальня та кухня - у світлій частині квартири, де природне освітлення підсилює відчуття простору й психологічної відкритості. Колір використано і як навігаційний інструмент: підлогові покриття та частина стін мають відмінні, але гармонійні тони, що позначають функціональні межі, не створюючи різких контрастів.

Застосування принципу адаптивного й рівномірного освітлення

Усі маршрути пересування в межах квартир мають рівномірне освітлення без тіньових зон. Світильники встановлені так, щоб не засліплювати користувача й не створювати блискучих поверхонь. Передбачено локальне підсвічування в зонах ризику (коридор, ванна кімната), а також нічну навігацію за допомогою прихованого LED-підсвічування на рівні підлоги. Це рішення підсилює безпеку, комфорт та відчуття контролю над середовищем.

Застосування принципу природності фактур матеріалів

Планувальні рішення узгоджені з матеріальними характеристиками інтер'єру:

- у кухні та коридорі передбачені неслизькі, матові, теплі на дотик покриття;
- у спальній та вітальні - матеріали з м'якою фактурою, що знижують візуальну та тактильну холодність;
- у ванній кімнаті - матова керамічна плитка з підвищеною адгезією.

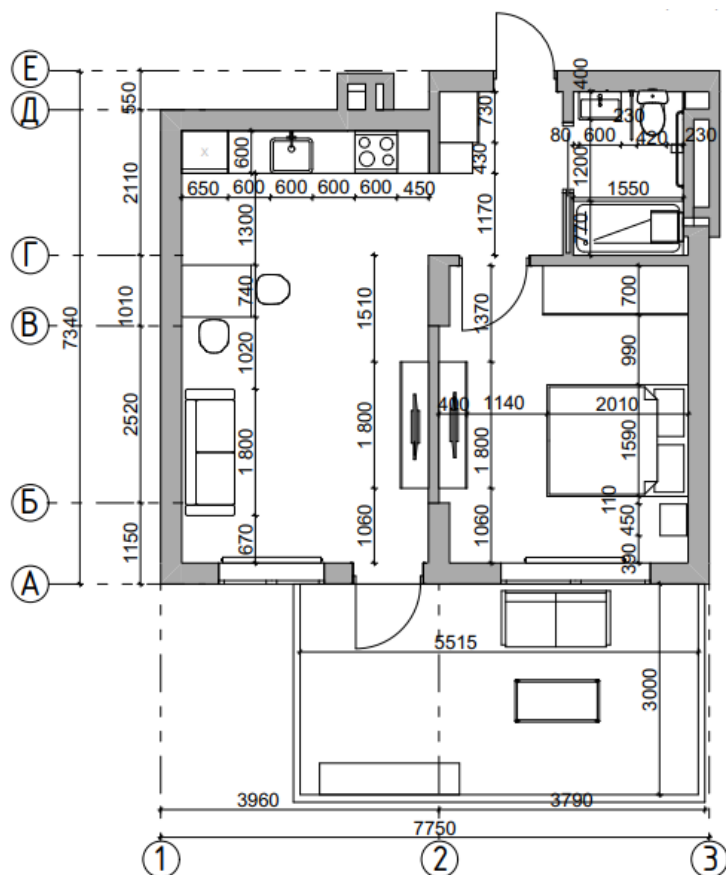
Матеріали обрані так, щоб підсилити відчуття стабільності та психологічного комфорту користувача.

Застосування принципу мультисенсорного комфорту

Планувальні рішення оптимізовані для мінімізації надмірних сенсорних подразників. М'яка текстильна обробка у вітальні та спальній зменшує

Застосування принципу емоційно-психологічної стабільності та персоналізації
Функціонально-планувальні рішення передбачають місця для персональних предметів:

- Це зміцнює почуття належності, тепла й стабільності. Спальня та зона відпочинку розташовані так, щоб забезпечити максимальну приватність, що є важливою умовою психологічного комфорту літньої людини.

69

Перша квартира має компактні розміри та лінійне планувальне рішення, що визначає особливості її функціональної організації. Вхідна зона плавно переходить у кухню-вітальню, яка є центральним простором житлового утворення. Таке планування дозволяє забезпечити зручний доступ до всіх функцій без зайвих поворотів і складних маршрутових схем. Простір кухні інтегрований таким чином, щоб усі робочі поверхні, побутова техніка та шафи знаходилися у зоні легкої досяжності. Робоча стільниця має оптимальну висоту, а шафи - безпечну глибину, що дозволяє мінімізувати навантаження на спину та руки.

Житлова зона, розташована ближче до природного освітлення, виконує функцію місця відпочинку та розміщення спального місця. Ліжко, приліжковий столик, зона читання та місця зберігання мебльовані таким чином, щоб забезпечити максимальну свободу пересування навколо них. Важливим елементом є вільний діаметр простору для маневрування, що дозволяє користувачу безпечно змінювати положення тіла, проходити між елементами меблів та користуватися кімнатою у нічний час. Санітарний вузол, попри компактні габарити, був переосмислений таким чином, щоб забезпечити безбар'єрний доступ і високий рівень безпеки. Душова зона виконана без піддону з плавним ухилом до трапа, що мінімізує ризик падіння. Поручні, оптимальна висота унітаза та зручні змішувачі створюють умови, за яких користувач може самостійно виконувати всі необхідні дії.

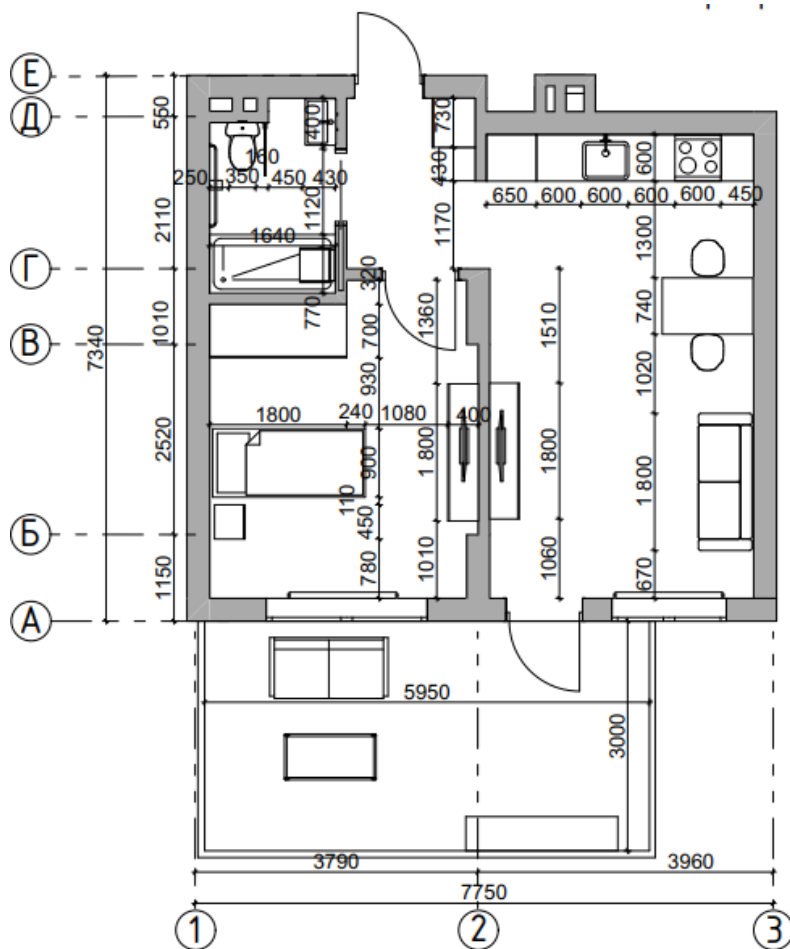

Рис.4.3.2. План розташування меблів та обладнання другої квартири.

Друга квартира має більш сприятливу структуру та ширші можливості для чіткішого відокремлення функцій. Це дозволило створити інтер'єр, який пропонує користувачу більший рівень приватності та вільніший сценарій пересування. У цій квартирі кухня-вітальня має більш просторий характер, що дає змогу розмістити як робочу кухонну поверхню, так і невелику м'яку зону для відпочинку або прийому гостей.

Спальне місце відокремлене від активної частини житла, що підсилює почуття приватності й забезпечує психологічний комфорт. Розташування ліжка обрано так, щоб мешканець мав візуальний контроль над простором, але водночас міг уникати прямих потоків світла або шумових подразників. Завдяки більшій площі вдалося передбачити збільшену кількість місць для зберігання, що є важливим для організації побуту літньої людини.

Санітарний вузол у другій квартирі дозволяє застосувати розширену модель адаптації, у тому числі збільшити вільний простір для маневрування та використовувати більш зручні опорні елементи. Окрему увагу приділено організації достатнього освітлення, що є критичним у нічний час, коли ризик падінь зростає.

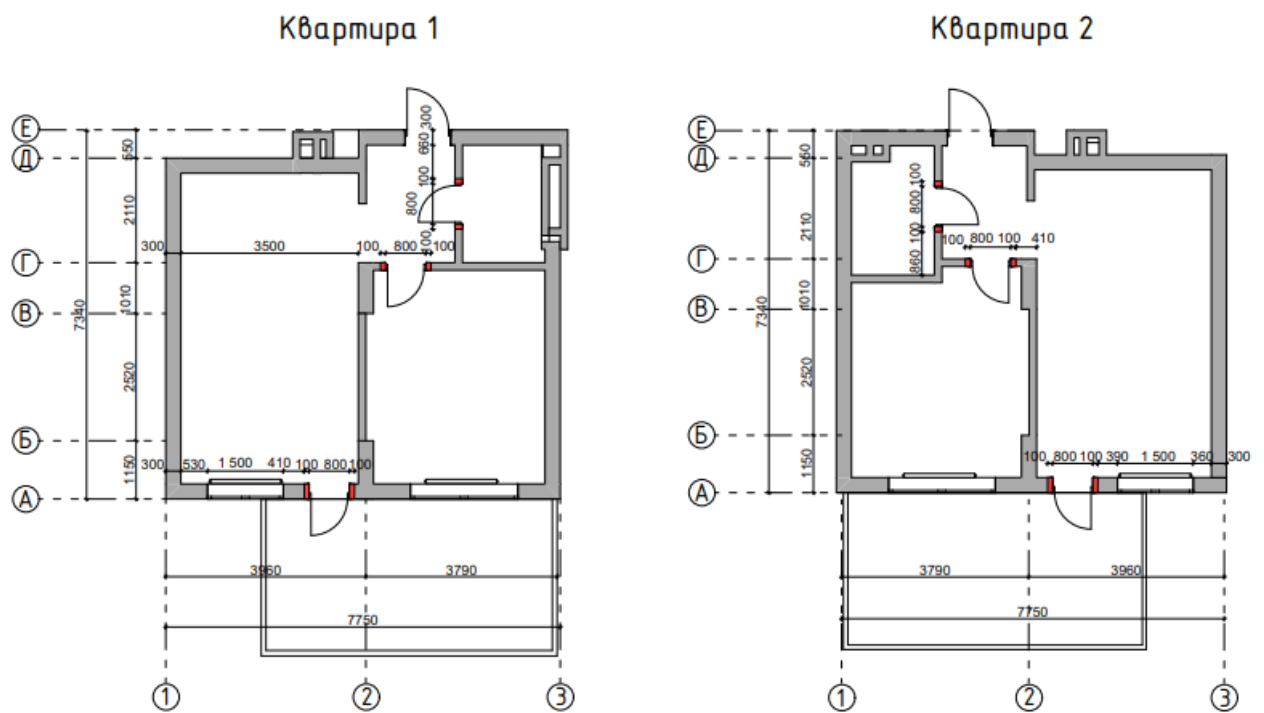

Рис.4.3.3. План демонтажу двох житлових утворень.

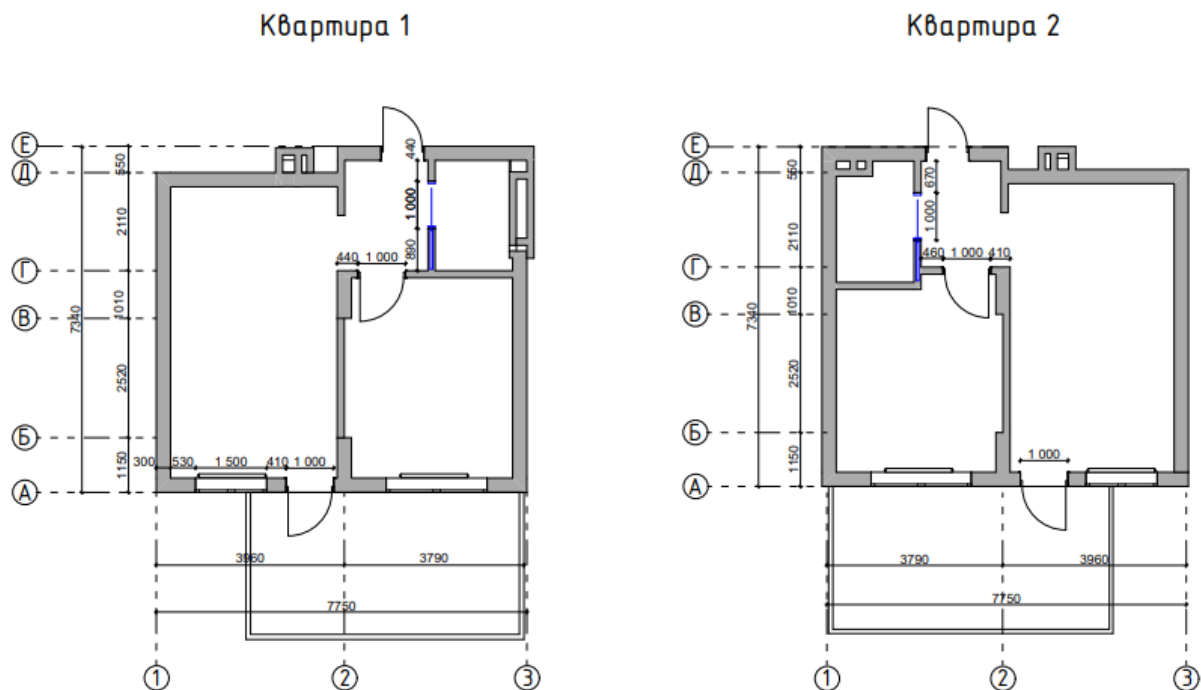

Рис.4.3.4. План монтажу двох житлових утворень.

У межах проєктних рішень для обох квартир передбачено виконання мінімального обсягу демонтажних і монтажних робіт, необхідних для забезпечення вимог безбар'єрного доступу та ергономічної зручності. Оскільки житлові утворення розташовані в уже збудованому комплексі та не передбачають зміни конструктивних елементів, проєктні втручання обмежуються виключно внутрішніми некапітальними елементами. Основним етапом демонтажних робіт є розширення дверних прорізів у санітарних вузлах та окремих функціональних зонах, що дозволяє забезпечити комфортне пересування людей похилого віку, у тому числі з допоміжними засобами (ходунками або підтримуючими опорами). У межах цих робіт здійснюється демонтаж частини перегородок у зоні дверного отвору, вирівнювання поверхонь та подальше встановлення нових дверних коробок відповідно до збільшених габаритів.

Монтажні роботи передбачають встановлення нових дверей із ширшим світловим прорізом, використанням зручних важільних ручок та плавного порогу (або його повну відсутність), що відповідає сучасним вимогам безбар'єрності. Додатково передбачено локальне коригування конструкцій перегородок у межах ненесучих елементів для оптимізації проходів та забезпечення відповідності нормам доступності.

Усі монтажно-демонтажні заходи виконуються без зміни несучої структури будівлі та не потребують серйозного технічного переосмислення простору. Вони служать виключно для адаптації інтер'єру під потреби самостійного проживання людей похилого віку та забезпечують необхідні умови безпеки, зручності пересування та повсякденної мобільності.

4.4. Художньо-естетичні рішення інтер'єрів житлових приміщень

Художньо-естетичні рішення інтер'єрів житлових утворень формуються на основі поєднання гармонійної колористики, природних тактильних матеріалів, адаптивного освітлення та композиційної впорядкованості. Застосовані дизайнерські підходи спрямовані на створення простору, який відповідає психофізіологічним потребам людей похилого віку, забезпечує їм відчуття безпеки, стабільності та емоційного комфорту. Кожне приміщення в межах обох квартир має власну функціональну специфіку, проте об'єднане спільною художньою концепцією - теплим, передбачуваним і тактильно приємним середовищем.

У всіх приміщеннях використано стриману природну палітру, що ґрунтується на світлих дерев'яних фактурах, бежевих і кремових тонах, приглушених зелених та сірих акцентах. Такий підхід знижує зорове навантаження і створює відчуття візуальної тиші та психологічної рівноваги. Оздоблювальні матеріали обрано відповідно до принципів тактильного комфорту: дерево, текстиль, матові поверхні, фактурні елементи. Уникнення блиску та дзеркальних площин є свідомим рішенням, що запобігає візуальній дезорієнтації. Освітлення організоване багаторівнево: загальне рівномірне розсіяне світло доповнюється локальними джерелами у зонах роботи, відпочинку та пересування. Така система підсилює образ інтер'єру, робить його передбачуваним та безпечним.

Кухня-вітальня

Це головна комунікативна та діяльнісна зона житла, тому її художньо-естетичне рішення побудоване на принципах відкритості, впорядкованості й м'якої гармонії. Кухонні фасади виконані в нейтральній пастельній гамі, що не створює зайвих акцентів і не втомлює зір. Дерев'яна стільниця та вертикальні елементи додають

природності та тактильного тепла. М'яка зона організована за допомогою світлого текстилю, округлих форм меблів та приглушеної палітри. Колористично кухня-вітальня витримана в поєднанні кремових, бежевих та світло-зелених тонів, що формують атмосферу спокою. Композиційний центр приміщення - м'яка зона - підсилений акцентним освітленням.

Рис.4.4.1. Інтер'єр кухні-вітальні

Рис.4.4.2. Розгортка

Спальня

Художнє рішення спальні базується на створенні інтимного, затишного та психоемоційно стабільного середовища. Тепла пастельна палітра, поєднана з дерев'яними фактурами, забезпечує відчуття захищеності. Основним композиційним елементом є ліжко зі спокійною симетричною композицією та м'яким узголів'ям, що підсилює комфорт при сидінні та опорі. Освітлення спальні організоване за принципом приглушеної рівномірності, з додатковими локальними

світильниками для читання та нічного орієнтування. Текстильні елементи - штори, покривало, декоративні подушки - виконані у тонах, що гармонійно підтримують загальну колористику проєкту.

Рис.4.4.3. Інтер'єр спальні

Санвузол

Санвузол вирішено у стриманій теплій палітрі з використанням матових керамогранітних плит, що забезпечує візуальний спокій та відсутність відблисків. Простір організований максимально лаконічно, із чітким зчитуванням основних функціональних зон. Акцентна вертикальна поверхня у зоні душу, виконана в приглушеному зеленому відтінку, створює м'який візуальний орієнтир та підтримує загальну колористичну концепцію інтер'єру. Душова зона спроектована без порога, що полегшує пересування та відповідає вимогам безбар'єрності. Вбудоване відкидне сидіння й опорні поручні, інтегровані біля унітаза, вмивальника та у душовій частині, забезпечують безпечність користування, не порушуючи естетичної єдності приміщення. Матові поверхні та природна текстура матеріалів формують комфортне тактильне середовище. Рівномірне LED-

освітлення теплого спектра створює передбачувану світлову атмосферу, що сприяє легкій орієнтації та знижує ризик зорового дискомфорту.

Рис.4.4.4. Інтер'єр санвузла

Коридор та передпокій

Коридор і передпокій вирішені у стриманій теплій палітрі, що забезпечує візуальну безперервність простору. Саме в цих приміщеннях важливо створити передбачувану композицію: рівномірне освітлення, мінімальні декоративні акценти, чітка вертикальна структура. Шафи для зберігання виконані у гладких матових фасадах нейтрального кольору, які не втомлюють зір та не створюють візуального шуму. Підлога має неслизьке текстуроване покриття, узгоджене за тоном із загальною палітрою проєкту.

Рис.4.4.5. Інтер'єр коридору

Тераса

Тераса створена як спокійний зовнішній простір для короткочасного відпочинку та контакту з природою. Дерев'яні меблі, м'який текстиль та нейтральні світлі відтінки забезпечують відчуття затишку й безпеки. Для регулювання інсоляції використано тканинний тент, що створює м'яку півтінь упродовж дня. Важливим акцентом є вертикальний город, виконаний у вигляді мобільної конструкції з модульними горщиками на магнітних кріпленнях. Це дозволяє легко змінювати їх розташування та висоту, підлаштовуючи систему під фізичні можливості мешканця. Рослини додають природності, покращують сенсорний комфорт і виконують легку терапевтичну функцію.

Рис.4.4.6. Інтер'єр тераси

Висновки до розділу IV

Розділ IV узагальнює комплексний процес формування проєктної концепції та дизайнерських рішень житлового утворення для самостійного проживання людей похилого віку. У межах цього етапу було визначено засадничі підходи до створення інтер'єру, що поєднує безбар'єрність, психологічний комфорт, функціональну логічність та естетичну цілісність. Концепція ґрунтується на гуманістичному баченні простору як середовища підтримки, яке сприяє збереженню автономності, гідності та емоційної рівноваги літньої людини, водночас відповідаючи сучасним нормам інклюзивності та ергономіки.

У параграфі 4.1 було сформовано ідеологічну основу проєкту: інтер'єр розглядається не як сукупність елементів, а як структурована система, що адаптується до фізичних та сенсорних особливостей користувача. Визначено ключові напрями концепції - забезпечення доступності, зрозумілої навігації, сенсорного комфорту, домашності та гнучкості середовища. Завдяки цьому інтер'єр не створює відчуття інституційності, а навпаки - підтримує звичний життєвий ритм мешканця, формує атмосферу тепла та стабільності, дозволяє персоналізувати простір відповідно до індивідуальних потреб.

У параграфі 4.2 було проаналізовано вихідні дані й визначено потенціал та обмеження об'єкта розміщення - двох квартир у житловому комплексі «Варшавський 2». Виявлено, що сучасна архітектура комплексу дозволяє створити комфортне інклюзивне середовище завдяки добрій інсоляції, захищеності від шумових впливів та раціональній структурі житлових секцій. Водночас наявні недоліки типової забудови - вузькі проходи, недостатньо зручні точки доступу, відсутність безбар'єрних вузлів - потребували корекції через демонтажно-монтажні роботи. У межах проєкту було запропоновано мінімальний, але ефективний обсяг втручань, що не змінює конструктивну систему будинку, забезпечуючи при цьому відповідність простору вимогам безпеки та доступності.

У параграфі 4.3 розроблено функціонально-планувальні рішення з урахуванням авторських принципів дизайну, визначених у попередніх розділах. Структура обох квартир вибудована відповідно до принципів функціонально-композиційної впорядкованості, рівномірного освітлення, гармонійної колористики, природності матеріалів, мультисенсорного комфорту та емоційно-психологічної стабільності. Простір організовано таким чином, щоб мінімізувати кількість поворотів, візуальних бар'єрів і зон ризику, забезпечивши прості маршрути пересування та чітку логіку функцій. Для кожної квартири розроблено індивідуальну схему зонування, яка враховує її геометрію, орієнтацію вікон, інсоляційні характеристики та потреби майбутнього користувача. Санітарні вузли адаптовано до безбар'єрних стандартів завдяки усуненню перепадів висот та оптимізації доступу.

У параграфі 4.4 було детально опрацьовано художньо-естетичні рішення, які логічно продовжують функціональну концепцію. Усі приміщення витримано у стриманій природній палітрі, що забезпечує психологічну м'якість та зниження сенсорного перенавантаження. Матеріали відібрані відповідно до принципів тактильного комфорту, що особливо важливо для людей зі зниженням чутливості та змінами сенсорного сприйняття. Багаторівневе адаптивне освітлення сформовано таким чином, щоб покращувати орієнтацію та зменшувати ризики травматизму. Кожне приміщення - кухня-вітальня, спальня, санвузол, коридор і тераса - отримало індивідуальне художнє опрацювання, що відповідає його

функції, але зберігає загальну стилістичну єдність. Особливим елементом художньої концепції стало використання біофільних мотивів, зокрема інтеграція вертикального городу на терасі, який виконує декоративну, терапевтичну та емоційну роль.

Узагальнюючи результати розділу, можна стверджувати, що проєктна концепція та дизайнерські рішення житлових утворень демонструють комплексний підхід до створення простору, який одночасно відповідає функціональним, психологічним, нормативним та естетичним вимогам. Інтер'єр, сформований у межах проєкту, забезпечує літній людині умови для самостійного, безпечного та комфортного життя, підтримуючи її фізичні можливості, емоційний стан і прагнення до автономності. Середовище виступає не лише місцем проживання, а й інструментом підтримки, що сприяє активному довголіттю, зниженню стресових факторів та підвищенню якості щоденного життя.

РОЗДІЛ V. РОЗРОБКА ДИЗАЙНЕРСЬКОГО РІШЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІНТЕР'ЄРУ ТА ОБЛАДНАННЯ

5.1. Аналіз існуючих меблів і предметів інтер'єру

У сучасних інтер'єрних рішеннях для житла людей похилого віку важливим аспектом є відповідність меблів їхнім фізіологічним, когнітивним та психофізіологічним потребам. Меблювання у такому середовищі виконує не лише утилітарну, а й компенсаторну функцію, підтримуючи рівновагу, безпеку та самостійність користувача. Аналіз ринку свідчить, що більшість серійних меблевих виробів орієнтовані на середньостатистичного користувача та не враховують вікових змін, пов'язаних зі зниженням м'язової сили, обмеженням рухливості, погіршенням координації та чутливості до текстур і температур. Стандартні моделі часто мають надто низькі або високі посадкові висоти, складні механізми відкривання, недостатню стійкість або надмірну вагу, що робить їх використання небезпечним або фізично складним для старшої людини. Переважна частина доступних рішень характеризується недостатньою ергономічністю, складністю конструкцій, орієнтованістю на декоративність, а не на функціональну підтримку користувача, а також відсутністю адаптивності, необхідної в умовах самостійного проживання.

У процесі дослідження було виявлено декілька груп меблів, що найбільш активно застосовуються у практиці облаштування житла для літніх людей: модульні шафи з полегшеними системами відкривання, меблі з округленими кутами для зниження ризику травмування, високі стабільні сидіння з додатковою підтримкою спини та рук, а також кухонні модулі з підйомно-поворотними механізмами, що дають можливість опускати полиці до рівня користувача. Водночас навіть ці спеціалізовані рішення не завжди є універсальними, адже потребують фіксованого монтажу, значного простору для відкривання, чи не дозволяють оперативно змінювати конфігурацію інтер'єру. Багато меблів, що позиціонуються як «доступні», на практиці виявляються складними у використанні через надмірну масивність, нестабільність або недостатню інтуїтивність механізмів. Додатковою проблемою є обмежена пропозиція меблів, призначених

для відкритих просторів, зокрема терас. Саме там часто виникає потреба у поєднанні довговічності матеріалів, стійкості конструкцій до погодних умов, безпеки, адаптивності та ергономіки. Більшість серійних вертикальних систем для озеленення, представлених на ринку, мають жорстко зафіксовані полиці, що не дає змоги регулювати їх висоту відповідно до потреб користувача. Це створює додаткові труднощі для людей похилого віку, особливо за необхідності доглядати за рослинами на різних рівнях, пересаджувати їх чи здійснювати сезонні зміни. Окремі аналоги передбачають кріплення до стін або стійок, що унеможлиблює їх переміщення або ускладнює встановлення в умовах орендованого чи вже завершеного житла.

Результати оцінювання ринку показали, що практично відсутні рішення, які одночасно задовольняли б комплекс вимог, сформульованих у межах цього проєкту: безпечність, адаптивність, можливість трансформації, легкість догляду, інтуїтивність конструкції, стабільність, мобільність, а також стилістична узгодженість з естетикою сучасного житла для людей похилого віку. Значна частина товарів або не відповідає вимогам ергономіки, або не забезпечує достатнього рівня безпеки, або не вписується у концепцію природності, м'якості та психологічного комфорту. Саме тому виникла необхідність створення авторського елемента інтер'єру - вертикального городу на магнітних кріпленнях, який здатний компенсувати недоліки існуючих аналогів і забезпечити користувача всіма необхідними функціональними, ергономічними та естетичними властивостями. На відміну від стандартних систем, розроблена конструкція дає змогу трансформувати простір відповідно до антропометричних параметрів, змінювати висоту полиць без фізичних зусиль, доглядати за рослинами у безпечних положеннях і формувати емоційно-позитивне середовище через інтеграцію природних матеріалів та інтуїтивної структури.

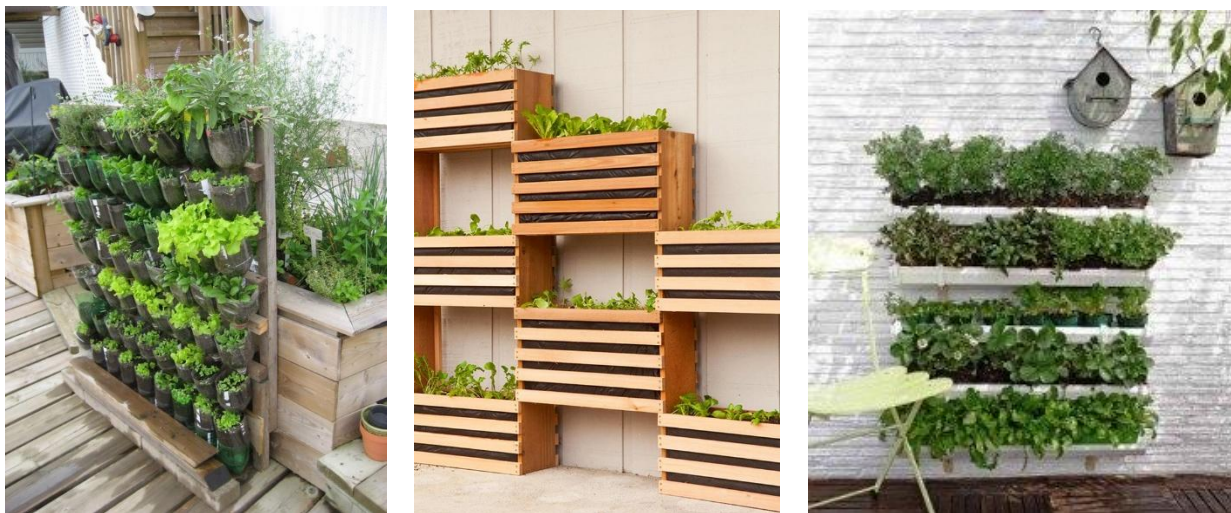

Рис. 5.1.1. Аналоги вертикального городу

Рис. 5.1.2. Візуалізація вертикального городу впровадженого на терасі

5.2. Ергономічні, конструктивні та функціональні характеристики запропонованих елементів

Розроблений вертикальний город для тераси є спеціально адаптованим елементом інтер'єру, створеним з урахуванням потреб людей похилого віку, які проживають самотійно. Його конструкція сформована на принципах ергономічної

доступності, безпеки, легкості трансформації та мінімального фізичного навантаження на користувача. На відміну від традиційних вертикальних систем озеленення, запропонований виріб поєднує мобільність, змінність конфігурації, сенсорну комфортність і високий рівень інтуїтивності в експлуатації. Основною інноваційною особливістю конструкції є застосування силових неодимових магнітів, інтегрованих у задню частину дерев'яних коробів, що дозволяють легко та надійно фіксувати полиці на металевій рамі. Така система магнітних кріплень забезпечує вільне переміщення полиць по висоті без використання інструментів, викруток чи гвинтових механізмів, які часто є складними у користуванні для людей старшого віку. Саме ця характеристика вирізняє запропонований елемент інтер'єру серед серійних аналогів: користувач може самостійно адаптувати конфігурацію вертикального городу залежно від сезону, типу рослин або власного фізичного стану, не докладаючи значних зусиль.

Ергономічний аналіз визначив оптимальне розташування полиць у проєктованій системі. Перша (нижня) полиця встановлюється на висоті 70–80 см від підлоги, що відповідає комфортній зоні досяжності для більшості людей похилого віку. Це дає змогу доглядати за рослинами сидячи або стоячи, без глибоких нахилів, які можуть викликати втрату рівноваги чи перевантаження опорно-рухового апарату. Наступні полиці мають можливість регулювання з кроком 10–15 см, що дозволяє врахувати антропометричні параметри різних користувачів, а також потреби конкретних рослин у світлі чи тіні. Обмеження максимальної висоти полиці запобігає виникненню небезпечних ситуацій, коли користувач змушений тягнутися над головою.

Конструктивно вертикальний город складається з металевої рами із сталі з антикорозійним матовим покриттям, що забезпечує довготривале використання у зовнішніх умовах. Каркас має жорстку геометрію та розрахований таким чином, щоб зберігати стабільність навіть при нерівномірному навантаженні на полиці. Дерев'яні коробки виготовлені з полегшеної вологостійкої фанери та додатково оброблені захисним маслом для продовження терміну експлуатації. Кожен короб має малу вагу, що дозволяє безпечно знімати та переставляти його одній людині.

Форма коробів передбачає заокруглені кути та матові текстури, що знижують ризик травмування та роблять взаємодію із виробом приємною на дотик. Функціонально розроблена система працює як гнучкий модуль озеленення, який може виконувати різні сценарії використання. На полицях можна вирощувати кулінарну зелень, декоративні рослини, ароматичні трави, сезонні культури або невибагливі види, що потребують мінімального догляду. Магнітна система дозволяє користувачеві komponувати полицьки у вигляді рівномірної вертикальної схеми або зміщеної композиції - залежно від естетичних уподобань і потреб рослин. Ще однією функціональною перевагою є можливість легкого очищення конструкції: полиці можна зняти, промити та повернути на місце, не демонтуючи всю систему.

Конструкція передбачає також можливість зміни кута нахилу полиць, що забезпечує кращий доступ світла до рослин або полегшує догляд за ними. Це особливо важливо для мешканців, які мають обмежену гнучкість або проблеми з опорно-руховим апаратом. Система не потребує кріплення до стіни чи підлоги, що усуває бар'єри для монтажу у вже збудованому житлі та дозволяє безпечно переміщувати вертикальний город при необхідності. Ергономічність конструкції доповнює її сенсорна доступність. Матеріали підібрані таким чином, щоб забезпечувати тактильний комфорт і візуальну м'якість. Поверхня металу матова, не бликує на сонці, а деревина має природну текстуру, що викликає позитивні емоційні асоціації та підсилює ефект близькості до природи. Візуальна відкрита структура конструкції не створює враження масивності чи захаращення простору, що є особливо важливим для літніх людей, які чутливо реагують на перенасиченість інтер'єру.

Таким чином, вертикальний город на магнітних кріпленнях є не лише декоративним, а й високо функціональним елементом інтер'єру, що підвищує якість життя користувача, сприяє розвитку дрібної моторики, підтримує психоемоційний баланс та формує безпечне, передбачуване середовище на терасі житла.

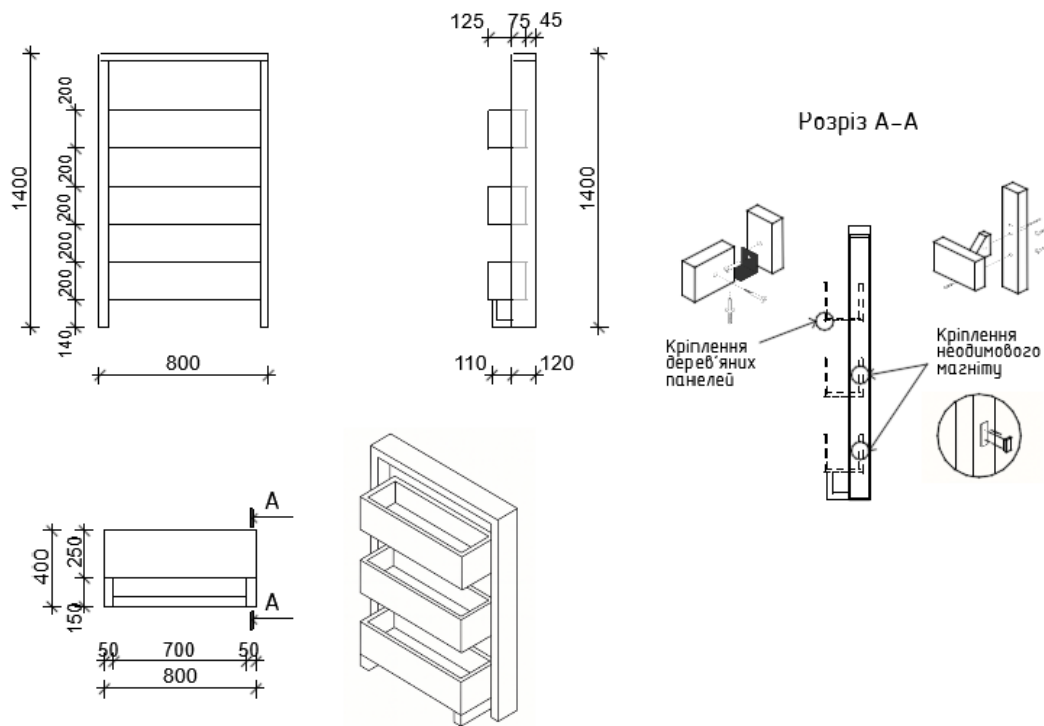

Рис. 5.2.1. Вид зверху, вид збоку, вид спереду, розріз А-А

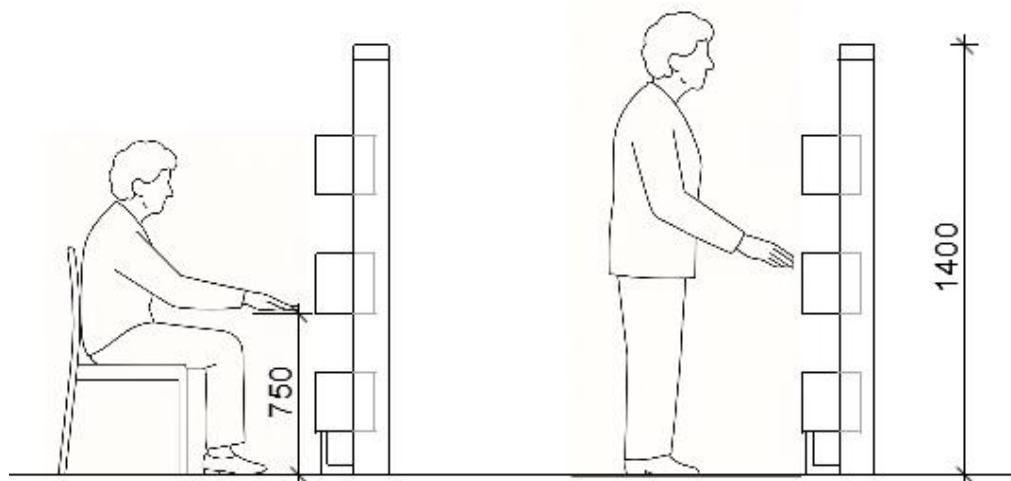

Рис. 5.2.2. Ергономічна схема

5.3. Колористичні та декоративні рішення обладнання інтер'єру

Колористичне та декоративне вирішення авторського вертикального городу базується на принципах візуальної гармонії, сенсорного комфорту та стилістичної інтегрованості у простір тераси, що є важливою частиною загальної композиції житла для людей похилого віку. Створення цього елемента передбачало необхідність поєднання двох ключових аспектів - естетичної виразності та

психологічної м'якості сприйняття, що особливо важливо у середовищах, де колір та фактура безпосередньо впливають на емоційний стан користувача.

В основі колористичної концепції лежить використання природної палітри, яка відповідає загальному стильовому рішенню інтер'єру квартири. Натуральні тони мають доведений заспокійливий ефект, знижують сенсорне навантаження та сприяють створенню відчуття стабільності - однієї з найважливіших психологічних потреб людей похилого віку. Саме тому дерев'яні коробки вертикального городу виконані у світлому натуральному відтінку, близькому до кольору теплого бука або світлої дубової деревини. Цей тон не лише гармонійно поєднується з покриттям підлоги та меблями тераси, а й утворює візуально м'яку основу, на тлі якої зелень рослин виглядає особливо виразно. Текстура дерева відіграє принципово важливу роль: вона створює тактильну природність, викликає відчуття тепла та є одним із найвідоміших елементів середовища, що заспокоює і знижує тривожність. Для людей похилого віку такі матеріали є важливими психологічними орієнтирами, адже фактура дерева асоціюється з домашністю, стабільністю та природною красою. Деревина додатково оброблена матовим захисним маслом, що підкреслює її природний колір та забезпечує глибину тону без штучного блиску. Матовість поверхні важлива також з точки зору сенсорної доступності: вона не дає різких відблисків, тому полегшує зорове сприйняття.

Металева конструкція вертикального городу виконана у стриманому графітовому кольорі - глибокому, майже матовому відтінку темно-сірого спектра. Цей вибір не випадковий: графіт є універсальним нейтральним кольором, який поєднує в собі строгість і м'якість. Він не домінує над простором і не створює візуального шуму, що є критично важливим для інтер'єрів, орієнтованих на літніх користувачів. Контраст між графітовою рамою та світлим деревом є візуально зваженим і не надто різким, а тому комфортним для сприйняття - на відміну від чорного чи білого кольору, які формують занадто жорстку композицію.

Графітовий тон також виконує декоративну та конструктивну функцію: він візуально підсилює стійкість каркасу, робить його «легшим» у силуеті, але водночас підкреслює геометрію і чіткість ліній. Така комбінація кольорів - тепле

дерево + глибокий графіт - є типовою для сучасних інтер'єрів скандинавського, мінімалістичного та біофільного напрямів, що підсилює загальну стилістичну єдність, яка простежується у всіх приміщеннях квартири.

Центральним декоративним компонентом вертикального городу є рослинність, яка виступає ключовим візуальним та психоемоційним акцентом. Завдяки природній палітрі конструкції зелень стає виразною, але не контрастною, а м'яко вписаною в загальний образ тераси. Живі рослини додають простору динаміки, структурності та сезонної змінності - важливої складової біофільного дизайну. Це позитивно впливає на психоемоційний стан користувача: численні дослідження підтверджують, що регулярний контакт із рослинами знижує стрес, покращує настрій, підвищує відчуття сенсу та зменшує рівень ізоляції, що є особливо актуальним для людей похилого віку.

Декоративна інтеграція вертикального городу враховує композиційну логіку всього простору тераси. Він слугує візуальною вертикальною домінантою, яка врівноважує горизонтальні лінії меблів і текстурованої зеленої огорожі. Завдяки лаконічній формі та природній палітрі, конструкція не створює надмірного контрасту і працює як «продовження» матеріальності інтер'єру. З точки зору організації простору, це дозволяє уникнути відчуття захаращеності або навантаженості, зберігаючи легкість та структурність композиції тераси. У декоративному плані важливою є також можливість трансформації: зміна розташування полиць змінює зовнішній вигляд елемента, дозволяючи створювати індивідуальні композиції. Така варіативність підтримує відчуття контролю над простором - одну з ключових психологічних потреб людей старшого віку. Користувач має можливість формувати власний декоративний ритм, підбираючи висоту та наповнення полиць відповідно до настрою чи сезону.

Таким чином, колористичні та декоративні рішення запропонованого елемента інтер'єру формують візуально м'яке, емоційно тепле та естетично врівноважене середовище, яке не лише доповнює терасу функціонально, але й поглиблює її художню та психологічну виразність. Вертикальний город стає органічною

частиною життєвого простору, сприяє формуванню відчуття домашності й гармонії та виконує важливу терапевтичну роль у щоденному житті користувача.

Висновок до розділу V

У межах розділу V було здійснено комплексне дослідження та практичне опрацювання дизайнерського рішення елементів інтер'єру, необхідних для підвищення комфортності та адаптивності житлового середовища людей похилого віку. Проведений аналіз існуючих меблів і предметів інтер'єру засвідчив, що наявний ринок не задовольняє у повній мірі специфічних потреб цієї групи користувачів. Більшість серійних виробів орієнтовані на середньостатистичного споживача, що зумовлює недостатню ергономічність, відсутність можливості регулювання та обмежену адаптивність у користуванні. Особливо помітною є нестача мобільних та трансформованих систем для відкритих просторів, які мали б поєднувати безпеку, довговічність та простоту експлуатації.

З огляду на виявлені недоліки та потребу у створенні елемента, що відповідає принципам доступності, сенсорного комфорту та адаптивного дизайну, у межах проєкту було розроблено авторський елемент інтер'єру - вертикальний город на магнітних кріпленнях. Це рішення поєднує інноваційні конструктивні підходи, ергономічну логіку та естетичну інтеграцію в простір тераси. Використання силових магнітів замість фіксованих механічних кріплень забезпечує можливість легкого регулювання висоти й конфігурації полиць, що є особливо важливим для користувачів зі зниженою мобільністю. Конструкція відповідає антропометричним параметрам людей старшого віку та дозволяє обслуговувати рослини без надмірного фізичного навантаження.

Аналіз ергономічних, конструктивних та функціональних характеристик показав, що вертикальний город є безпечним, стабільним та легким у догляді. Матеріали підібрані з урахуванням сенсорних особливостей літніх користувачів: матові поверхні, теплі на дотик дерев'яні елементи та відсутність гострих кутів підвищують комфорт і сприйняття конструкції. Гнучкість та варіативність конфігурації дозволяють адаптувати елемент до сезонних потреб, а також до змін

у фізичному стані користувача, що робить його універсальним у довгостроковій перспективі.

Колористичні та декоративні рішення, інтегровані в конструкцію вертикального городу, спрямовані на підтримку емоційного комфорту та гармонії інтер'єру. Поєднання світлого натурального дерева, графітового металу та насиченої зелені рослин формує збалансований образ, який відповідає загальній стилістиці житла. Елемент природно включається в композицію тераси як візуальна домінанта, яка не перевантажує простір, а підсилює його біофільний та терапевтичний характер. Наявність живих рослин стимулює позитивні емоції, сприяє формуванню відчуття затишку й дає можливість підтримувати зв'язок із природою, що є особливо цінним для людей похилого віку.

Таким чином, виконана розробка демонструє комплексний дизайнерський підхід, у центрі якого - потреби та можливості користувача. Авторський вертикальний город поєднує функціональність, безпеку, естетику та можливість індивідуального налаштування. Він не лише вирішує практичні завдання озеленення тераси, але й виконує важливу психологічну та емоційну функцію, сприяючи створенню комфортного, теплішого та більш адаптивного житлового середовища. Результати розділу підтверджують, що включення спеціально розроблених елементів інтер'єру значно підвищує загальну якість простору та відкриває широкі можливості для подальших дизайнерських рішень у контексті житла для людей похилого віку.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У ході виконання даної дипломної роботи було комплексно досліджено теоретичні, практичні та проєктні засади формування інтер'єру житлового утворення, призначеного для самостійного проживання людей похилого віку. Вивчення психофізіологічних особливостей старшої вікової групи, аналіз сучасних тенденцій у дизайні інклюзивного житла та розробка авторської системи художньо-композиційних принципів дозволили сформуванню науково обґрунтовану концепцію, спрямовану на забезпечення високої якості життя літньої людини, її автономності та емоційного благополуччя.

Проведений у першому та другому розділах аналіз наукових джерел, міжнародних стандартів, нормативно-правових актів і психологічних досліджень дав змогу визначити ключові чинники, що впливають на комфорт людини похилого віку в житловому середовищі. Встановлено, що дизайн інтер'єру для цієї категорії користувачів повинен враховувати зміни зору і слуху, сенсорної чутливості, просторової орієнтації, потреби у стабільності, передбачуваності та тактильній м'якості середовища. Окремо підтверджено важливість емоційної прив'язаності до простору, використання знайомих матеріалів і можливостей персоналізації інтер'єру.

У межах третього розділу було розроблено авторську систему художньо-композиційних принципів, що стала основою подальшої проєктної концепції. До неї увійшли принципи гармонійної колористики, адаптивного й рівномірного освітлення, природності фактур матеріалів, функціонально-композиційної впорядкованості, мультисенсорного комфорту та емоційно-психологічної стабільності середовища. Ці принципи комплексно описують взаємодію кольору, світла, пропорцій, матеріалів та сенсорних характеристик, що мають ключовий вплив на психологічний комфорт літньої людини. Також у цьому розділі виконано аналіз сучасних тенденцій - універсального дизайну, біофільного підходу, терапевтичної архітектури, технологій «smart home» та інновацій у сфері адаптивного інтер'єру, - що поглибили наукове підґрунтя проєкту.

У четвертому розділі на основі визначеної концепції були розроблені функціонально-планувальні та художньо-естетичні рішення двох житлових утворень, розташованих у ЖК «Варшавський 2» у місті Києві. Планувальна структура обох квартир адаптована під потреби самостійного проживання літньої людини, забезпечуючи чіткі, логічні та безпечні маршрути пересування, мінімальну кількість бар'єрів, зручність доступу до всіх функціональних зон та можливість подальшої адаптації середовища. Художньо-естетичні рішення виконані у стриманій природній колористиці з використанням теплих фактур, м'якого розсіяного світла та тактильно комфортних матеріалів, що створюють передбачуване та емоційно стабільне середовище. Особливу увагу приділено організації спальної та санітарної зон, які мають вирішальне значення для щоденної безпеки й психологічного комфорту.

У п'ятому розділі здійснено розробку авторського дизайнерського елемента - вертикального городу на магнітних кріпленнях, розміщеного на терасі житлового утворення. Аналіз ринку показав відсутність адаптивних рішень, які б поєднували мобільність, безпечність та можливість трансформації. Створений у межах проєкту модуль відповідає ергономічним та сенсорним потребам людини похилого віку, дозволяє легко змінювати конфігурацію полиць, забезпечує доступність з різних позицій тіла та формує терапевтичний ефект через догляд за рослинами. Авторський виріб гармонійно інтегрований у загальну естетику інтер'єру та підсилює біофільний характер простору.

Узагальнюючи результати виконаної роботи, можна зробити висновок, що розроблена проєктна концепція та дизайнерські рішення повністю відповідають поставленій меті - створити інтер'єр житлового утворення, яке є безпечним, комфортним, доступним, емоційно підтримувальним та придатним для самостійного проживання людини похилого віку. Проєкт продемонстрував можливість поєднання наукових досліджень, сучасних дизайнерських підходів та практичних рішень у створенні середовища, що сприяє активному довголіттю, збереженню автономності та підвищенню якості життя.

Таким чином, результати підтверджують актуальність гуманістичного підходу до проєктування інтер'єрів для літніх людей і демонструють потенціал інноваційних дизайнерських рішень у формуванні комфортного та підтримувального житлового простору.

Список використаних джерел

1. ДБН В.2.2-40:2018. Інклюзивність будівель і споруд [Електронний ресурс]. – Київ: Мінрегіон України, 2018. Режим доступу: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1>
2. ДБН В.2.2-9:2018. Громадські будівлі та споруди. Основні положення [Електронний ресурс]. - Київ: Мінрегіон України, 2018. Режим доступу: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1>
3. ДСТУ Б В.2.2-3:2014. Будинки і споруди. Загальні вимоги до доступності. - Київ: Мінрегіон України, 2014.
4. ДБН В.2.5-28:2018. Природне і штучне освітлення [Електронний ресурс]. - Київ: Мінрегіон України, 2018. – Режим доступу: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1>
5. ДСТУ Б В.2.2-3:2014. Будинки і споруди. Загальні вимоги до доступності. - Київ: Мінрегіон України, 2014.
6. Закон України "Про основи соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>.
7. СанПіН 2605-82. Санітарні правила проектування будівель для людей похилого віку. - Київ: Держсанепіднагляд, 1982. - 62 с.
8. Universal Design Handbook / W.F.E. Preiser, E. Ostroff. - 2nd ed. - New York: McGraw-Hill, 2010. - 408 с.
9. Досвід проектування інклюзивного житла для людей похилого віку [Електронний ресурс] Архітектурний портал України. Режим доступу: <https://riel.ua/blogs/vidbudova-ukrayini-chomu-inklyuzivnist-vazhliva>
10. World Health Organization. World Report on Ageing and Health. - Geneva : WHO Press, 2021. - 260 с.
11. Eurostat. Ageing Europe - looking at the lives of older people. 2020 edition. - Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2020. - 154 с.
12. Державна служба статистики України. Демографічний щорічник України за 2023 рік. Київ : Держстат України, 2023. - 356 с.

13. Кабінет Міністрів України. Національна стратегія безбар'єрності в Україні : Розпорядження КМУ від 14 квіт. 2021 р. № 366-р [Електронний ресурс].
Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>
14. Feddersen E., Lüdtke I. Living for the Elderly: A Design Manual. - Basel : Birkhäuser, 2018. - 264 с.
15. Preiser W. F. E., Ostroff E. Universal Design Handbook. - 2nd ed. - New York : McGraw-Hill Education, 2010. - 430 с.
16. Kane R. A., Kane R. L. Assessing Older Persons: Measures, Meaning, and Practical Applications. - Oxford University Press, 2000. – 384 с.
17. Atchley R. C. Social Forces and Aging. - Belmont: Wadsworth Publishing, 1999. – 560 с.
18. Marston H. R. Designing for Older Adults: Principles and Creative Human Factors Approaches. - CRC Press, 2010. – 240 с.
19. Altman I. The Environment and Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, Crowding. - Monterey: Brooks/Cole Publishing, 1975. – 260 с.
20. Lang J. Creating Architectural Theory: The Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design. - New York: Van Nostrand Reinhold, 1987. – 320 с.
21. Zuckerman M. Behavioral Expressions and Biosocial Bases of Sensation Seeking. - Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 450 с.
22. Neisser U. Cognition and Reality: Principles and Implications of Cognitive Psychology. - San Francisco: W.H. Freeman, 1976. – 232 с.
23. Salvendy G. (ed.) Handbook of Human Factors and Ergonomics. - 4th ed. - Hoboken: Wiley, 2012. – 1750-1752 с.
24. Пансіонат для людей похилого віку «Осінь Життя», м. Київ. Режим доступу: <https://osen-gizni.com.ua/>
Будинок для людей похилого віку «Довіра», м. Харків. Режим доступу: <https://pansionu.com.ua/ua/chastnyij-pansionat-doverie>
Пансіонат «Родина», м. Бровари. Режим доступу: <https://rodyna-kyiv.com.ua/brovary>

27. Independent Living at Orchard Heights, м. Orchard Park, США. Режим доступу : <https://orchardheights.com/independent-living/>
28. 105 Apartments for the Elderly, Іспанія. Режим доступу: <https://archello.com/story/95405/attachments/photos-videos/12?fullscreen=1>
29. Grancree Senior Housing, Японія. Режим доступу: <https://www.tokyu-land.co.jp/english/residential/senior/>
30. WHO. Global Age-Friendly Cities: A Guide. Geneva: WHO Press, 2007. – 76 с.
31. WHO. Housing and Health Guidelines. Geneva: WHO Press, 2018. – 152 с.
32. Lawton M. P., Nahemow L. Ecology and the Aging Process. New York, 1973. – 240 с.
33. Mitchell L., Burton E. Designing dementia-friendly neighbourhoods. – 96 с.
34. Day K., Carreon D., Stump C. The therapeutic design of environments for people with dementia. – 184 с.
35. Van Hoof J., Kort H. A. Housing and care for older adults in Europe. – 310 с.
36. Calkins M. P. Evidence-based design for aging and dementia. – 254 с.
37. Boyce P. R. Human Factors in Lighting. 3rd ed. CRC Press, 2014. – 700 с.
38. Mahnke F. Color, Environment, and Human Response. New York: Wiley, 1996. – 336 с.
39. Küller R. Psychological impact of interior environments. – 140 с.
40. Steinfeld E., Maisel J. Universal Design: Creating Inclusive Environments. Hoboken: Wiley, 2012. – 400 с.
41. Sanders M., McCormick E. Human Factors in Engineering and Design. McGraw-Hill, 1993. – 832 с.
42. Hedge A. Handbook of Ergonomics & Human Factors. CRC Press, 2016. – 612 с.
43. Regnier V. Design for Assisted Living. Wiley, 2002. – 288 с.
44. Friedman D. The Environmental Design of Senior Living Communities. Johns Hopkins Univ. Press, 2012. – 352 с.

ДОДАТКИ

1. Набок Д.О., Косаревська Р.О., ЗНАКОВА ФОРМА: СОВА. IV Міжнародна науково-практична конференція. «Інновації в архітектурі, дизайні та мистецтві: до 150-річчя Олександра Вербицького». Україна, Київ (21-23 травня 2025р.) (Тези) (Науковий керівник: доцент кафедри дизайну, архітектурного факультету КНУБА Косаревська Раддаміла Олександрівна).

2. Огрудкова Д.О., Третяк Ю.В., ПРИНЦИПИ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ЖИТЛОВИХ УТВОРЕНЬ ДЛЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ. Міжнародний науково-технічний форум «Архітектура, Будівництво, Дизайн: Виробництво, Інформатизація, Менеджмент» Україна, Київ (24-25 листопада 2025р.) (Тези (Науковий керівник: д. арх., професор, завідувач кафедри дизайну Третяк Юлія Вікторівна)

КОМІТЕТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА МІСТОБУДУВАННЯ
 МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ГРОМАД, ТЕРИТОРІЙ ТА ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ
 КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ (КНУБА)
 ДП НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ БУДІВЕЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ІМЕНІ В.С. БАЛИЦЬКОГО (ДП «НДІБВ»)
 АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ (АБУ)
 НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
 НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОГО БУДІВНИЦТВА (НДІ ІНБУД)
 УНІВЕРСИТЕТ ПРИКЛАДНИХ НАУК (ЛЮБЕК НІМЕЧЧИНА)
 БРАНДЕНБУРГЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (НІМЕЧЧИНА)
 ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ М. БРНО (ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА)
 СІЛЕЗЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (SUT)
 КРАКІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМ. ТАДЕУША КОСТЮШКА (ПОЛЬЩА)
 УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МАТЕРІАЛІВ (КИТАЙ)
 ДЕПАРТАМЕНТ МІСТОБУДУВАННЯ ТА АРХІТЕКТУРИ КМДА
 НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ АРХІТЕКТУРИ, МІСТОБУДУВАННЯ І ДИЗАЙНУ (НДІТІАМД)
 ДП «УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРОЕКТУВАННЯ МІСТ «ДІПРОМІСТО» ІМ. Ю.М.БІЛОКОНЯ
 СПІЛКА ДИЗАЙНЕРІВ УКРАЇНИ
 THE WALL UKRAINE

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ФОРУМ
«Архітектура, Будівництво, Дизайн : Виробництво, Інформатизація, Менеджмент»

X Міжнародна
науково-технічна конференція
«Ефективні технології в Будівництві»

XI Міжнародна
науково-технічна конференція
«Архітектура історичного Києва. Актуальні перспективи відбудови»

XII Міжнародна
науково-технічна конференція
«Нові технології в Будівництві»

СЕРТИФІКАТ
підтверджує, що

ОГРУДКОВА Дар'я Олександрівна

брав(ла) участь у конференціях форуму
24-25 Листопада 2025р. Київ, Україна

Rector of Kyiv National University of Construction and Architecture – the head of organizing committee

CERTIFICATE
confirms that

Daria OHRUDKOVA

has participated in the conferences forum
November 24-26, 2025 Ukraine, Kyiv

 Oleksii Dnipro

партнери | partners

Certificate No.
KNUCA-25-11-362

Dictionaries check: en_US, ru_RU, ua_UA. Errors in the documents: 9%

Plagiarism sources

№ п/п	Инициалы, фамилия, имя, отчество (полностью)	Дата (ДД.ММ.ГГГГ)	Возраст	Пол	Вид	Дата и время
147771	Шаров Александр А.	1990.09.11	34.0	М	ВН	2025-06-22 19:59
147772	Шаров Александр А.	1990.09.11	34.0	М	ВН	2025-06-22 19:59